

Jens Langkniv, født Jens Olesen var en jysk fredløs, der ifølge sagnet holdt til i Daugbjerg Kalkgruber i 1600-tallet og var særlig aktiv under Tredivårskrigen, da Albrecht von Wallensteins tropper hærgede Jylland 1627-1628. Han var bevæbnet med en kniv, som var bundet fast med en lang line, så han kunne kaste den og hurtigt trække den til sig igen. Han er blevet kaldt en jysk "Robin Hood".

Ifølge sagnet var Jens Langkniv fredløs, fordi han havde dræbt en defoged, der ønskede Jens' mor brændt som heks. Samme sagn fortæller, at han skulle være blevet taget til nåde efter at have bekæmpet Wallensteins tropper foran Viborgs porte. Men efter at være vendt tilbage til det fredløse liv skal han være blevet henrettet i Horsens

Jens Langkniv søgte tilflugt i Daugbjerg Kalkgruber, hvor Jens Langknivs hule, 60 meter under jordens overflade, er den største grotte i kalkminens gangsystem.

I Ulvedal Plantage nær Karup findes en langdysse, der kaldes Jens Langknivs Hule, fordi Jens Langkniv skal have haft tilholdssted der.

Jesper Langkniv Jeppe Aakjær år 1919:

Forord.

Gjennem Jordbundsundersøgelser ved vi at vort Land er bygget op af en række geologiske Lag, der skyder sig ind under det Blade i et Løg, og følger i den samme Orden ligegyldig næsten paa hvilket Punkt af dets Overflade vi stiller os. Men denne lagdelte Historie ophører ikke med Geologien, men gjælder ogsaa i vort Samfundsliv, saa at de samme historiske Aflejringer vil træffe i omtrent enhver Del af det danske Land. Man kan da studere hele Danmarkshistorien gennem et enkelt Sogns eller Herreds Historie, kan blotte alle Aflejringer ligefra Oldtiden til vore Dage, hvis da ellers Dokumenterne staar os bi. Det er dette, der gjør Topografien og Lokalhistorien saa tiltrækkende – i hvert Fald for mig, saa jeg i de sidste 20 Aar har tilbragt mindst en ofte to af Aarets Maaneder paa Arkiver. – Et Sogns Historie er et Lands Historie; de samme Skæbner, de samme Kampe, de samme Ængstelser, de samme Haab; kort sagt Samfundstilstanden grebet i sine store almindelige Træk vil paa ethvert som helst Tidspunkt af Danmarkshistorien være ens i Fjends- og Sokkelund Herred. Og jeg har da i denne Bog forsøgt at vise, hvordan min Hjemegn reagerede mod Tredivaarskrigen. Til dette Formaal har jeg brugt en Skikkelse, om hvilken der endnu den Dag i Dag lever adskillige Sagn i Egnen omkring Alheden.

Jens Langkniv er ikke bare et fingeret Navn, men en nu fuldt afhjemlet historisk Person.

I ca. 20 Aar har jeg søgt efter ham dels i Tingbøgerne, dels i Lensregnskaberne, dog uden Resultat, da jeg ikke troed, han skulde søges saa langt tilbage. Den, der har Æren af at ha bevist, at Jens Langkniv ikke bare tilhører Sagnenes Verden, men notorisk har levet og "virket" her i Nørrejylland, er **Arkitekt F. Uldall**, som Aaret 1912 i en Artikel i **"Samlinger til jydsk Historie og Topografi"** (4. R. I. B. S. 211)*) kommer til at nævne en jydsk Moder- og Tyvebande, som han har truffet det Herrens Aar 1598 og som den Gang anførtes af en vis Jens Langkniv; denne Meddelelse suppleres Aaret efter i samme Tidsskrift (S. 520) af den unge Kulturhistoriker Hugo Mathiessen, idet han citere et Uddrag af Randers Tingbog for 24. Juli 1598, der godtgjør, at Jens Langkniv denne Sommer trækker rundt i Østhimmerland nærmest som en Art Taterhøvding, over hvis forbryderske Hoved Lovens Sværd r udstrakt. Flere af Banden er sat fast og venter paa Strikken, men Jens har hidtil undgaaet Fogedernes Efterstræbelser. Mere vides endnu ikke om ham, og jeg er tilbøjelig til at sige: "Gudskelov" Thi jo friere har jeg kunne fumle med ham.

Jeg vilde ha givet en Specie til, at det var mig, der havde fundet den historiske Jens Langkniv, ligesom jeg i sin Tid fandt de Blicherske "Kjeltringer": Lange Margrethe, Linka Smælem, Peiter Benløs o. s. v. (se min Blicherbog II. S. 99 ff. 123 ff. 185), men da det nu ikke er mig, saa sparer jeg mine Penge og tar Revanche ved at skrive denne Roman, ved hvilken jeg har søgt at bibringe andre noget af det Gys, der gjennemskar mig som Barn, nar de gamle rigtig aabnede for Fortællerkisten med hvad de vidste om deres Barndoms Rædsel, Røveren med det vilde Navn.

"Bogvennen", April 1915.

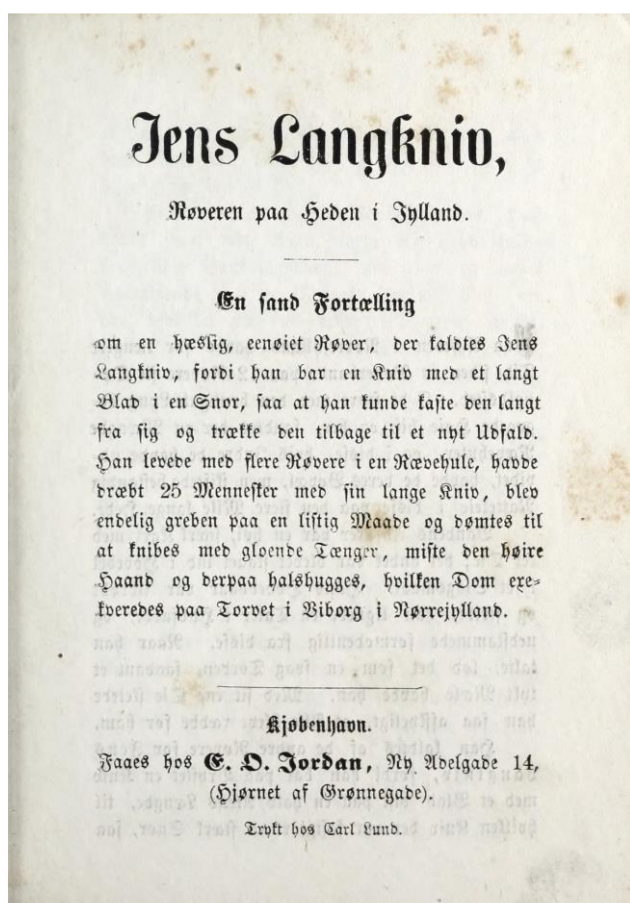
Jeppe Aakjær

*) Citat side 211:

2. Omtrent 500 Al lige Øst for denne Steensætning findes Levninger af en meget stor Langdysse, hvis sidste Gravkammer med en ualmindelig stor overligger er bleven ødelagt i Foraaret 1869. Det høie Bakkeparti, i hvilket denne Langdysse endnu imponerende Rudera forefindes, benævnes Mørkhulsbakker, og efter Sagnet skal en Røverbande "igamle Dage" have holdt til der. En forstyrret Steensætning i den sydlige Deel af Sognet kaldes ogsaa endnu Røverstuen.

E. O. Jordan: Jens Langkniv: Røveren paa H Zens Langkniv,
Roveren paa Heden i Jylland.

En sand Fortælling paa Heden i Jylland – udgivet 1871:

Jens Langkniv,
Røveren paa Heden i Jylland.

En sand Fortælling

om en hæslig, eenøiet Røver, der kaldtes Jens Langkniv, fordi han bar Kniv med et langt Blad i en Snor, saa at han kunde kaste den langt fra sig og trække den tilbage til et nyt Udfald. Han leverede med flere Røvere i en Rævehule, havde dræbt 25 Mennesker med sin lange Kniv, blev endelig greben paa en listig Maade, og dømtes til at knibes med gloende Tænger, miste den høire Haand og derpaa halshugges, hvilken Dom exekveredes paa Torvet i Viger i Nørrejyland.

Kjøbenhavn.

Faaes hos E. O. Jordan, Ny Adelgade 14,
(Hjørnet af Grønnegade).

Trykt hos Carl Lund.

Paa Alheden i Nørrejyland havde for længere Tid sien en Røverbande paa 12 Røvere sit Opholdssted
*)

Skizze fra den jydke Hede.

Alheden 1860 med de små få, ensomt beliggende huse.

**) Alheden er den østlige del af Karup Hedeslette i Midtjylland. Alheden omfatter den sydligste del Fjends Herred og den nordligste del af Lysgård Herred. Nogle gange regnes tilstødende områder også med til Alheden. Kongenshus Mindepark ligger på Alheden. De største byer er Karup og Frederiks. Omkring 1760 begyndte kartoffeltyskerne at opdyrke Alheden.*

Hedeområderne var tidligere så øde, at de lå uden for sogneinddelingen og fungerede som en almindelig, et fælles, uopdyrket område, hvor får bedede. Navnet er en sammentrækning af adelhede, det vil sige den centrale, vigtigste hede, "hovedheden".

I de store med den brungule Lyng begroede Høie hist og her, fandtes der en Mængde Rævehuler, og i disse, hvis Indre de havde udvidet, havde de deres Bopæl, men skiftede bestandig Natteleie i disse paa den flere Mile lange Hede.

Bandens Anfører var en høi, stærk Karl med eet Øie; det andet var blevet slaaet ind i Hovedet i et Slagsmaal. Hans Hovedhaar var ildrødt og stridt, han lignede en Tater*) i Hudfarve, og nedstammede formodentlig fra Disse. Naar han talte, lød det som en svag Torden, saadant et tykt Mæle havde han. Med sit ene Øie skelede han saa afskyeligt, at alle bleve rædde for ham.

Hal kaldtes af de andre Røvere for Jens Langkniv, fordi han bar paa Brystet en Kniv med et Blad vist paa en halv Alens Længde, til hvilken Kniv der var fastgjort en stær Snor, saa

**) Ordet tater er blevet brugt i to forskellige betydninger: Dels som en gammel betegnelse for romaer (sigøjnere) på dansk, norsk og svensk, dels (inspireret af den første betydning) som betegnelse for grupper af fattige omstrejffere, der ernærede sig ved dårligt betalt arbejde som natmand. I 1600- og 1700-tallet har sådanne omstrejffende grupper været ganske talrige i såvel Danmark som en række andre europæiske lande.*

3.

at han kunde, naar man vilde angribe eller fange ham, kaste den langt fra sig mod sin Fjende og igjen drage den til sig.

En anden Røver kaldtes Mosemanden. Han havde faaet dette Navn, fordi han havde lokket forskjellige Vandringsmænd under et og andet Foregivende ud i en til Heden stødende Mose, det var bedækket med et bedragerisk grønt Græs, Hængedynd. Betraadte den stakkels Vandringsmand dette, saa sank han stax i til Knæerne og formaaede ikke at drage Benene op igjen, men sank bestandig dybere og dybere ned i Dyndet, indtil det naaede Munden og kvalte ham, Men forinden skjød Mosemanden en stor Bjælke ud i Mosen, og skridende frem ad den maade han sit Offer og udplyndrede ham, saa han ganske nøgen sank ned i Afgrunden.

Røverne levede for Størstedel af Tyvekoster; de røvede nemlig Bønernes Kreaturer, Faar og Lam, Gjæs og Ænder. Men hvor ofte ogsaa Bønderne i Omegnen samlede sig og gik paa Jagt efter dem, kunde de dog ikke fange dem, skjøndt de havde Hunde med; thi naar Røverne mærkede, at Hundene vare nær ved at trænge ind i de Huler, hvori de havde skjult sig, og gave sig til at gjøe, saa slap de flere Ræve, de havde fanget, æøse, disse fore ud paa Heden og forfulgtes af

4.

Hundene, og Bønderne troede da, at det havde været af Rævene Hundene gjøede, og Røverne slap derfor hver Gang for at opdages.

Engang silde paa Aftenen gik en Bondepige ind paa Heden for at afskjære sig nogle Lyngkviste til en Feiekost. Ikke mindende sig Røverne, var hun kommen et godt Stykke ind paa Heden, da der med Et

ud af en Rævehule kom en Røver krybende. Hun gav sig til at løbe af alle Kræfter, men følte sig med Et fastholdt i Skjørtet af Noget, der ikke tillod hende at begive sig paa Flugten.

Det var Jens Langkniv, der havde kastet sin Kniv saa behændigt efter hende, at den gik igjennem hendes Vadmel's Skjørt og fæstede hende til Jorden.

”Det nytter Dig intet, at Du vil flygte for mig, min Pige, for jeg har dig i min Vold. Du skal fælde med mig enten med det Gode eller det Onde ind i vor Hule.”

”Her bringer jeg en Pokkers smuk Tøs, med hvem vi Alle efter Alderen ville fornøie os,” sagde han.

”Kom nu, min Snut, og giv mig et Kys!”

Pigen værgede sig og gav sig til at græde. Det var en saare smuk ung Bondepige paa 15 Aar, og hvor grumme Røverne vare, begyndte de dog at føle Medlidenhed med hende. Medens de talte om at lade hende gaae, naar hun vilde sværge

5.

ikke at sige til noget Menneske, hvor deres Hule var, traadte Jens Langkniv frem og sagde:

”Det er bedre, at jeg lader hende smage min Langkniv, saa kan hun ikke forraade os.”

”Naade, for Guds Skyld! Jeg vil sværge at jeg ikke slaæ sige til noget Menneske, hvor Eders Hule er!” raabte hun.

”Vi ville lade hende gaae,” sagde de fleste af Røverne, der uagtet deres blodige Gjerninger, dog følte Medlidenhed med hende. Jens Langkniv trak dog sit Mordredskab frem for at jage det i hendes Bryst, men Mosemanden greb ham om Haandleddet, saa han kunde ikke opnaae sin Hensigt.

”I vil komme til at fortryde det,” sagde han, da Røverne lod hende gaa sin vei.

Da hun havde været borte en heel Dag spurgte Bonden, hos hvem hun tjente, hvor hun havde været henne saalænge, og hun fortalte da, at hun havde forvildet sig paa Heden.

Hun foresatte sig ogsaa, mindende sig sin Ed, at hun vilde fortie Røvernes Opholdssted, men da de et Part Dage efter stjal en Ko og nogle Lam fra hendes Husbond, der var en fattig Mand, bød hendes Samvittighed, hende ikke tie længer. Hun overtænkte nu, hvorledes hun, uden at bryde sin Ed, skulde kunne aabenbare Røvernes Opholdssted, og sagde derfor samme Dag, da Bonden

6.

stod dybt bedrøvet i Gaarden ved siden af hende, ligesom om hun talte til Lænkehunden:

”Sultan! Jeg veed hvor Røverhulens er, der var tolv Røvere i den. Men jeg har svoret, at jeg ikke vil sige det til noget Menneske, derfor siger jeg det til Dig!”

Bonden lyttede til hendes Ord, og han saae hende derpaa tage en stor Pose med Meel, hvormed hun gik ud af Gaarden. Hun havde gjort et lille Hul i den ene Ende af Posen, og nu strøede hun Melet langs hen ad Heden indtil i Nærheden af Rævehulen, hvor Røverne huserede.

Det var et Vink for Bonden; han gik strax omkring til de omliggende Bøndergaarde, og snart var han i Spidsen for en Snees modige Bønderkarle, væbnede med Knipler, hvorpaa han førte dem langs med Meelstriben til Rævehulen. Men nu gjaldt det at træng ind i den, og han spurgte da, hvem der vilde vove at trænge ind i Hulen.

En rask ung Bondeknøs paa tyve Aar var strax villig dertil, men ligesom han nærmede sig Hulens Indgang, kastede Jens Langkniv sin lange Kniv i Brystet paa ham, saa han styrtede til Jorden, hvorpaa Jens igen trak sin Kniv til sig ved Snoren.

Det var en slem Modtagelse Karlene fik, men Bonden var snu og tænkte paa Raad. Han gik

7.

omring Banken, hvor hulen var, og opdagede da en anden Indgang. Noget borte saae han sin Ko, som Røverne havde stjaalet, græsse.

”Du maa, føde Mo´er,” sagde han til Koen, ”hjælpe mig til t fange de slemme Røvere, der have stjaalet Dig.”

Og nu trak han Koen med sig til den første Indgang til Hulen og skubbede Koen end i Hulen, og jog sin Kniv ind i Brystet paa Koen, der styrtede brølende til Jorden.

”Det er den skinbarlige Satan!” raabte Jens i den største Forskrækkelse, thi det voldsomme Brøl den døende Ko gav fra sig, troede kom fra den Onde selv.

”Lad os løve vor Vei ad Hulens anden Udgang,” raabte han til sine Kammerater, ”jeg skal dække Jer Rygge med min Kniv.”

Men udenfor Hulen stode Karlene med deres Knipler, og ligesom Røverne en efter en kom krybende paa alle fire ud af Rævehulen, fik han et vældigt Slag i Hovedet af en Knippel, saa han styryede død til Jorden. Saaledes vare 11 Røvere blevne dræbte, og nu kom da Touren til Jens Langkniv, der havde mærket Uraad. Da han kjendte en anden Udgang af Hulen, der førte langt

8.

ud paa Heden i Mosen, og som de andre Røvere ikke kjendte, sneg han sig ubemærket denne Vei ud af Hulen.

Da Bønderkarlene mærkede den Tolvte, de værste af Røverne, Jens Langkniv, ikke vilde komme ud, trængte de ind i Hulen og fandt den ganske tom for Mennesker, men derimod indeholdt den en Mængde ranede Sager, som nu kom Eiermændene tilgode.

Kens Langkniv valgte sig nu en anden Bolig i Mosen, som var utilgjængelig for alle undtagen ham, og vedblev at røde og plyndre Vandringsmænd og Reisende og myrdede dem med sin lange Kniv, naar de gjorde Modstand.

Han blev en Skræk for hele Omegnen, og de, som vare undslupne fra at blive dræbte af ham, skildrede ham som et reent Uhyre af Udseende, Hans ildrøde Haard stod i Børster paa hans Hoved og han havde kun eet Øie, fortalte de, og det sad midt i Panden paa ham. Han bar en Kniv, der var over to Alen lang, og selv var han vist 4 Alen høi.

Bævende og rystende gik Omegnens Bønder ud paa Heden, seende sig frygtsomme omkring af Angst for at blive overfaldne.

Da skred en Dag en Bissekræmmer med sin Kramkiste paa Ryggen og en stor Knortekjæp i

9.

Haanden hen over Heden. Han havde hørt Beskrivelsen af Jens Langkniv og var derfor lidt ængstelig, skjøndt han var en modig Karl, der ikke havde været bange for at slaaes med ham, naar han ikke havde havt det frygtelige Vaaben, som han havde hørt, han svang med stor Behændig.

Idet Bissekræmmeren saaledes skred frem, saae han en høi Mand komme langt henne paa Heden fra Mosen. Af Frygt for at det var Jens Langkniv, kastede han sig plat ned paa Jorden og gav sig til at klynke og jamre sig, som om han følte store Smerter. Kramkisten havde han kastet ned ved Siden af sig.

Han saa strax, da Manden kom nærmere, at det var den frygtelige Jens Langknive, og da han var kommen ham nær, stønnede han:

”Gode Ven, hvem I saa er, kom og hjælp mig, jeg er bleven saa syg, saa jeg troer ikke at jeg lever. – Vil I ikke være saa god at tage min Kramkiste og de Par skillinger jeg har og bære dem til den næste By, og see, om I ikke kan faae et christent Menneske til at kjøre ud efter mig, hvis jeg ikke er død inden han kommer.”

”Den Tjeneste kan jeg sagtens gjøre Dig,” sagde Jens Langkniv grinende saa smørret i Skjægget.

”Men siig mig, hvor har Du Pengene, er de i Kramkisten.”

10.

”Nei, bitte Faer, jeg har dem i Buxefikken, og nu skal jeg gie Jer dem.” _ Han rodede efter dem i Lommerne, men kunde ikke finde dem.

”Aa,” sagde endelig, ”hu husker jeg det, de ligge i en Æske i Kisten, her har I Nøglen til den.”

”Saa vil jeg tage dem op af Kisten og tælle dem efter, for at I kan see, at jeg er en ærlig Mand og ikke vil bedrage Eder.” og i samme Øieblik fortrak han sit Ansigt til et afskyeligt Griin.

Han vendte ssig nu om, bukkede sig ned, stak Nøglen i Laasen og kastede sig paa Knæ, for bedre at see ned i Kisten efter Pengene, medens hans Øie funkede af Begjærlighed.

Ikke saasart saae Bissekræmmeren ham i denne Stilling, før han sprang op, greb hurtigt sin Knortekæp og slog hurtigt Jens Langkniv med den over det ene Been, saa det knak, og han ikke kunde reise sig op.

”Naa, bitte Jens,” sagde Bissekræmmeren nu til ham, ”hvordan er det med Dig? Nu begynder jeg at komme mig! Nu er det vel bedst, at jeg gaaer til Byen og henter Nogen, der kan hjælpe Dig paa Benene. Lad Tiden elle blive Dig lang, Jens!”

Han gik nu til den nærmeste Landsby, og

11.

fortalte sit Møde med Jens Langkniv. Bønderne bleve glade, da de kunde faae denne Røver i deres Magt. De fulgte med Bissekræmmeren hen til Stedet, hvor han havde forladt Røveren. Kisten stod uaabnet, men Jens var ikke til at see.

Da raabte Bissekræmmeren, der havde et skarpt Syn:

”Jeg seer ham derhenne krybende paa alle fire ved Mosen, naar han sit Smuthul, fange vi ham ikke!” Bønderne løb derfor af alle Kræfter hen til det betegnede Sted, hvor Jens Langkniv lige var ved at smutte ind i Mosen, og nær var sluppen fra dem.

Men da de kom ham nær, tog han sit frygtelige Vaaben og kastede med stor Behændighed Kniven efter Bissekræmmeren, og var denne ikke i det samme snublet over en Lyngbunke, havde han ikke undgaet Kniven, som streifede hans høire Side og afrev et Stykke af hans Frakke.

Jens havde strax trukket Kniven til sig ved Snoren, men en af Bønderne greb en stor Steen og kastede den saaledes, at den rammede Røverens høire Haand saa Modstandsvaabenet faldt til Jorden.

Nu grebe Bønderne ham, bandt hans Hænder, hentede en Vogn, som han blev lagt paa og overgav ham i Øvrighedens Hænder.

Han bekendte at han havde udøvet 25 Mord

12.

og nu dømtes han til at knibes med gloende Tænger og halshugges, efter hans høire Haand, hvormed han havde begaaet saa mange Misgjerninger, var bleven afhugget. Paa Torvet i Viborg blev Dommen udført, og Røveren var til det Sidste saa forhærdet, at han forbandede Guddommen og alle dem, der vare Tilskuer ved hans skrækkelige Pinsler og rædsomme Endeligt.

Forfatter:

Titel:

Citation:

Anvendt udgave:

Ophavsret:

Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Aakjær, Jeppe

Arbejdets Glæde ; Hvor der er gjærende Kræfter ; Jens Langkniv. - 1919
Aakjær, Jeppe: "Arbejdets Glæde ; Hvor der er gjærende Kræfter ; Jens Langkniv. -
1919", i Aakjær, Jeppe: Arbejdets Glæde ; Hvor der er gjærende Kræfter ; Jens
Langkniv. - 1919, Gyldendal, 1918-19, s. a. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk
Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer08tom-root/facsimile.pdf>
(tilgået 23. februar 2025)

Arbejdets Glæde ; Hvor der er gjærende Kræfter ; Jens Langkniv. - 1919

Jeppe Aakjær
Jens Langkniv
Af Fjends Herreds Krønikebog 19119

Han var – som Hedens Sagn endnu forkynder –
en Røver med een Dyd og tusind Synder.
Efter Byrons ”The Corsair”.

Lad det være saadan en tre Hundrede Aar siden. Dag og Time er nu glemt – at man u den lille forblæste By Daugbjerg en Aftenstund skulde til at tænde op under en af de smaa Kalkovne, som fra Arilds Tid har givet denne Landsby Draging og Mystik. Det var Aarets smukkeste Tid. Rugen stod overalt med Dræ mellem Læberne; man mærked det paa Duften nu i Natteduggen. Maanen steg betynget op omme over Hedebakkerne i Nordovst; den havde slet ingen Hast med den Ting; stod ligesom stille et Øjeblik og følye med sit brede, bløde Lys hen over alle de knudrede smaa runde Kalkbakker, der mindet om en Række hvide Maver, der var bleven overrasket, før de havde faaet Tid til at trække det nødtørftigste op over sig.

Daugbjerg har altid haft Ord for at være en munter By, som ikke forsømte nogen Lejlighed til Fest. Nu havde det alle sine Dage været en sagt Ret, at naar der tændtes op under Kalkovnene skulde der gjøres Gilde, og da det har var Præstens Ovn, der var i Ilden, saa var det altsaa ham, der skulde gjøre Gildet, hvad han da ogsaa var villig nok til, som ikke var saa sært; thi i modsat Fald kunde det gjerne hævne sig paa Kalken. Og det var ingen Narspøg. Men han kunde nu ikke selv være med, om ogsaa han havde ønsket det, for det var Kørdag Aften, og da skal Præsten jo lave sin Prædiken. Men det kunde endda ogsaa være der samme, for Præsten havde en Kone, og hun kunde saa meget vel staa det i Rette, saa ingen skulde savne Præsten det bitteste. Hun var som Loppe paa en Glød, lille og boilet, men ”saamøj faale glovn” efter Karlfolk; hun havde tødt Haar, og de skal jo være de værste; over hendes Ansigts Rundinger, som endes Kinds Smilehuller laa der en egen lysende Bleghed, som Elver-

356

taage over aftenlig Eng, og hendes Øjne indskrænked sig som oftest til to langelige Aabninger, der blev helt henne, naar hun lo.

Den skikkelige Præst kunde aldeles ikke styre det lille Kvindemenneske, der sjælden var hjemme nogen Nat til Ende og helst aanded i en Luft af Rus og Kaadhed.

On nu skulde hun altsaa lave Gilde der henne ved Klakovnen, og Gud skal vide, der blev Gilde. Nu har deres Brændevin der i Daugbjerg vel altid kradset nok saa meget som andre Steders, ikke da mindst i de Tider, her er Tale om, hvorfor der ogsaa skete Ting, som nu vilde være ret utænkelige.

Saadan et Gilde, det kunde enhver komme med til, Folk, der gik paa Landevejen, som Folk, der kom hjem fra Marken. Saasart det var bleven saadan jævnhen mørkt, saa tog Kalkbrænderne de glødende Emmer paa deres Skovle og gik op paa Banken og slængte det i en vild Bue ud i Luften, ”Hu-u-ijl” sa de, saa det gjalded i Bakkerne, naar de slængte Ilden fra sig; det gjentog de tre Gange. Anden indbydelse fik Folk ikke, og det var altid tilstrækkeligt. Kort efter begyndte man at myldre op imod Kalkovnen, der allerede laa og emmed en blaa Taage fra sig. En havde én Flakse Mjød med sig, én Øl, én Brændevin, én havde Kager eller en Kavring Smaabrød, én en Klat Smør – færreste kom tomhændede. Men den rødhaarede Præstekone kom naturligvis med Broderparten, det var jo ikke mere end rimeligt, da det var deres Kalk, der skulde brændes. Folk blev ved at strømme til den hele

Aften, mest unge Mennesker, Mænd og Kvinder om hinanden, der egentlig hørte hjemme andet Steds. Og de drak tæt, idet de ligesom sa til sig selv: Det er ikke nok, at Kalken brændes; den maa sgi ogsaa læskes! Og der blev skaalet, og der blev skrattet, og hvert Skrat gik milevidt ud i den stille Aften, og Folk laa i fjasende Klynger under de forundrede Stjærner, og den rødhaarede Præstekone trippede rundt mellem Klyngerne, som en Flamme, der var hoppet lige ud af Ovenen. Men hvad de end drak – der vilde ikke rigtig skabes nogle Fest langt mindre tændes nogen overstadig Lystighed. Det var, ligesom de alle kjendte hinanden for godt:

357.

deres Vittigheder og Historier havde været brugt for ofte ved lignende Lejligheder.

Da dukkede der pludselig ud af Mørket en ung, sorthaaret Kjæmpe, der var sine 74 Tommer til visse og havde en tilsvarende Skulderbredde. Ved Ileden fra Kalkovnen saa man, hvor hans Træk var store og forvovne, men egentlig ikke uskjønne; hans Ansigt var glatraget, men med sorte Stubbe i Bunden. Han syntes at være vant til at byde sig selv til Bords, thi uden at afvente Invitationen satte han sig paa Skraaningens nær op ned to glade Pigebørn, at de paa Skrømt flyttede til Side med et Hvin, mens de samtidig tilkastede ham ufordrende Øjne.

”Faar man noget at drikke her, for der vanked ikke stort, hvor jeg sidst kommer fra.”

”Nej, hvordan var det Jens,” svarede en af Klakmændene ”stod du ikke i Gaar i Rosborgs Halsjærn; det kom mig for, det blev sagt mig, da jeg var der med et Læs Kalk.”

”Jo, det var ikke al Ting Løgn, her har du Syn for Sagn,” han greb ned i Lommen og fremviste Stumperne af en sønderbrudt Bøjle.

”Er du brudt ud! Død og salte Kritt! Det bliver en dyr Omgang for dine Rygstykker, om du mere render paa Kaptajnen.”

Dyrest for hans egne!” svarede den ankomne med en truende Panderynke.

Nu først gik det op for Pigerne, hvem de havde mellem sig; det var nok den Jens Langkniv, som der fortalte alle de gale Streger om, men som de færreste endnu havde set. Han boede nemlig et godt Stykke Vej Øster paa, langt inde i et andet Sogn. Iær gik der mange Fortællinger om hans Krybskytterier og hans galante Æventyr. Han var jo forfærdelig smuk, syntes Pigerne, og som han maatte være grutstærk, at han med de bare Hænder kunde bryde ud af et Halsjærn! De lejrede sig i Klynger om ham, mens han fortalte om sine Bedrifter, sit Udbrud og sin Flugt fra Hævneren. Den bølgede Præstekone var straks paa Siden af ham med Opfordring til at drikke mere.

”Ja, svarede Kjæmpen og smiskede til Bollen. Nu har

358

jeg slukket den værste Tørst, nu drikke jeg kun for Selskabs Skyld. Vil du drikke med mig?”

Præstekonen nejede og stødte sit Glas mod hans.

Jens tog om hendes bare Arm og rykkede hende ned til sig; hun gjorde ingen Modstand. De skød sig baglæns op mod Ilden, der kysstes paa Fingrene ad Fruens røde Haar.

”Hvor langt har du hjem?” spurgte han.

”Ikke ret mange Trin. – Jeg bor heroppe i Præstegaarden

”Hvad Satan, er - - d - d- du gifte med Hr. Jacob!”

Saa har jeg hørt megen Tale om dig.”

”Du samme har jeg om dig,”

”Det samme har jeg om dig,” Svarede hun og rykkede helt ind til ham.

”Du minder mig om et natlig Ildløs, hvor Lurerne slaar ovenud af Taget. Maa jeg varme min kolde Haand over Ilden?” Han la sin stærke, sene Haand oven i hendes Haar og ruskede det let.

”Det Haar ma være forbandet farligt at gaa rundt med i en Præstegaard, med mindre vor Far har gode Slukningsremedier.”

De drak igjen sammen af den tunge Mjød, hvis Hede gaar lige til de ædleste Organer. Saa trak de sig baglæns hen i Skyggen og hvisked løndomsfuldt, mens en Række halvt misundelige, halvt skadefro Øjne fulgte dem paa Vej. De andre fortsatte Lystigheden og Drikkeriet; dog faldt der snart Døs over Forsamlingen, nu da Jens havde trukket sig til en Side.

Paa een Gang vendte han med et: Hu-uj! tilbage til Selskabet, slog et Kraftspring hen over et Par sovende Fyldebøtter, vendte Vejrmøller over Pigernes Klynger og stod paa to stærke Ben midt i Flokken. ”Jeg tror, min Salighed, I ligger og snuer hver anden. Det kan i vente med, til i Kommer paa Hovmarken.” Han gav et Par af de nærmeste et Spark bagi. ”Er det en Maner at holde Fest paa, naar der vanker baade Brændevin og Mjød og andre søde Sager – Hu-uj!” Her greb han den triveligste Pige i Flokken som en Karrekilling og hvisted hende op over sit Hoved, gjentog Kastet, slap hende i Luften, slængte hende højere og højere som et Nogel Sime, mens hun rulled sammen som et Pindsvin og revnefærdig af

359

Latter og Mellemgulvskildren dumpet ned i hans mødende Bjørnefavn.

Det kunde Præstekonen ikke se paa, uden at ogsaa hun maatte prøver.

”Aa, lille Jomfru Ildløs,” sa han og strøg hende dvælende over Haaret, ”med dig tøv jeg sandelig ikke prøve den Spøg. Dig skal man bære paa Hænderne og ikke saadan kyle med.”

Men den elskovssyge Frue blev ved med at trænge ind paa ham. Han tog hende da under Armhulerne, og mens han ligesom vejede hende i stiv Arm sa han:

”Nej, der er Grænser! Du er for let! Je – je – jeg kn ikke garantere, at du ikke bliver hængende ved din Klokke i en af Grenene eller dumper ned i Krattet etsteds, hvor ingen kan finde dig!”

Han undred sig over, at hun ikke kunde forstaa, at det var saadan en Slags Blyhed hos ham, at han ikke vilde ha hende slængt op til Begloelse, nen den tøsede Frue stod og strakte Hænderne op over hans Bryst som et Barn, der vil tages paa Armen. Naa, Tøsen var altsaa dum, saa i Fandennavn da, lad hende faa sin Vilje! Han kyled hende op, som noget man slænger fra sig i Vrede. Præstekonen steg i skraa Plugt, mens man saa hendes rædde Øjne – og lidt til. Saa vendte hun. Og mens Flammehaaret ligesom blafred i Lufttrækker, egned hun ned mod Jenses Bringes i en forvirret Opløsning af hvidt og altfor hvidt.

”Du lagde vel ikke Mærke til, om Solen var ved at komme?” sa et vittigt Hoved i Selskabet, da Fruen endelig var kommen sig af sin Daanelse.

”Gos Aften Jens!” lød pludselig en Stemme nær ved hans Øren: ”Dette her ynder du nok bedre end at staa som Bindhund ved Døren til Kaptajn Anreps!”

Jens vendte sig brat og saa en midaldrende Kvinde af et vildt Udseende; hun havde Tiggerbylter for og bag; hendes store, krogede Næse syntes ligesom bestemt til at hakke hende Vej, og Øjnenes snedige Skalkhed kom i gylden Belysning her ved den natlige lid. Det var Tatersken Kjæn Smalend, der til Stadighed trak Herredet rundt sammen med Manden Daniel Runsel. De boede i en Saadhytte paa Ørum Hede, men den stod altid tom uden enkelte Gange om Vinteren, naar Frost og Sne lagde

360.

uoverstigelige Hindringer i Vejen for ”Professionen”. I Aften var jun ligesom andre Natdyr bleven hidlokke af det stærke Lysskjær fra Kalkovnen. Men saa, der gled en Skygge over Jens’ Ansigt, saa snart han fik Øje paa Kjesten. Ogsaa alle de andre rykked noget til Side for Tatersken. Kjesten fortsatte uforstyrrelig: ”Ja, du behøver misæl ikke at skamme dig over mig, Jens. Jeg skal ikke forklage dig.” ”Nej, den ene Ravn skulde gjerne hugge Øjet ud paa den anden. Og du kan vel ha nok at gjøre med at klare for dig selv og Daniel.”

”Ja saamænd,” svarede Tatersken. ”Og du ser ud til i Aften at ha fundet retten din Ganning i vor bitte kjønne Frow. Aa, det er saa møy en lywie bitte Frow, og hun gjør i Aften det her villele Gild.”

Nu traadte Præstekonen til og overvældede Tatersken med Gaver af alle Slags for at stoppe hendes kaade Mund, der trued med at løbe rent løbsk, hvis ikke hun fik artig meget proppet i den. Til alt Held for Selskabet tog Kjesten dog snart Afsked, med Sækken fyldt af Gildets Overflødighed. Men endda kunde hun ikke dy sig for i Bortgangen at vende sig om og sige:

”God Nat, bitte kjønne Frow, og god Nat, Jens Laangknyw! Mor i Jer nu wal med hinanden, inden Solen kommer, og æ sølle Præst bliver færdig med hans Prædiken.”

Kjæn Smalendes uvelkomne Nærværelse havde kastet en forbigaaende Skygge over Festen; men snart gik det hele dog som om intet var hændet.

”Nu tykkes jeg, Jens, du skulde fortælle os en rigtig Himmel-Løgn,” sa en ældre Kalkmand, hvis Øjne var mønjerøde af det hvirvlende Kalksmuld.

”Nej, jeg holder mig altid til Sandhed. Vil I ha noget af den Tønde, kan I saa meget vel faa det.”

Jens tog en Slurk af Mjødkruset og begyndte:

”Saadan var dr en Gang en Herremand paa Rosborg, der havde forskrevet sig til den Slemm - - det har æ Herremand, som er i æ Daw`, ett behov, for ham er Djævelen sikker nok paa endda.”

”Ha – ha – ha! Aa, din Stø Spøgels!” grined man i Laget.

”Se, det Herremanden havde betinget sig, det var, te enhver Pige, han pegte paa, hun skulde falde for hans

361.

Haand, - I maa huske paa, te han var en grim gammel Stodder, som i det Kapitel havde vanskelig ved at bjærge Føden, og de skulde jævnhen meget til der paa Lav.”

- Forsamlingen er nu bleven godt spændt, thi i hvad der fortælles, kjender de igjen deres egen Naboherremand Kaptajn Anrep paa Rosborg, der for nylig har sat Jens Langkniv i sit Halsjærn for Vildttyveri.

”Naa, Tiden gik, og gik jo saa meget fornøjeligt for Herremanden, fro det han nu aldrig havde behov at ligge ene om Natten. Og det er jo en rar Ting, da især naar en er gammel og har ondt ved at holde Varmen i æ Bælle. – Men det kan jo ikke forundre noget Menneskebarn, te dette her satte megen Vrede imellem Folk. Tho har en Kjæreste, ja saa har en Kjæreste, og saa har andre at holde deres Fingre derfra! Mennu havde Fanden een Gang givet Spøgelset dette her lange Tøjrslag, saa han snart kunde græsse over hele Herredet, og saadan var der lovlig lidt at stille op med ham i Tiden. Men det var endda nogle gode Hoveder, der fandt paa at spille Herremanden et Puds. De fik Hold i en gammel Pulveheks: Sorte Sidsen – ja tho, det vat jo Moderen til Kjærn Smalend, som nys gik g’herfra – hende majede de ud som den yndigste Mø, sørged for, te hun blev strammet an et Sted, hvor Herremanden havde sin Gang, og aldrig saa snart han saa det her dejlige Pigebarn, saa blev han jo hel pillevrik, ja, saa hentage i hende, te han ikke kunde sove den Nat, med mindre hun vilde ligge ved hans grønne Side. Men det kan I jo vel forstaa, te det vilde Sidsel da ikke paa nogen optænkelige Maader. Men Herremanden var ikke til at kviste fra hans. Han vilde ha sin Vilje. Hun maatte værs’god holde haran! Jam saa skulde Sidsel da ogsaa føje ham, endskjønt det var hendes Natur haardt imod; men een Ting maatte han love hende – te der ikke skulde blive tændt Lys i deres Kammer. – ”Ih, hvi ikke det?” spurgte Herremanden. – Nej, for det var nu saadan hendes kvindelige Finfølels, sa Sidsel. Og saa bøjed han sig i det Stykke. Og saadan opnaaed vor Herremand endelig den Ære at komme i Brudeseng med Sidsel Rakkers.”

En Skoggerlatter lønnet denne Fortælling, i hvilken alle havde gjenkendt deres egen kvindekjære Kaptajn paa Rosborg.

362.

”Men saa skal i ogsaa høre om hans Henfart,” sa Jens, idet hn begyndte at digte paa fri Haand. ”Tho da hans Tid var udløben, kom jo Fanden, forstaaer I, og kræved hans Salær. Det var ikke for det, te det

var saa farlig stort, for det var bare Herremandens Sjæl; tho noget maatte han jo ha for sin Villighed. Første Gang blev han snydt, da maatte han i Stedet for Herremanden trække af med deres Bindhund; men det var ikke noget daarligt Bytte, for Hunden var sgi meget mere værd end Herremanden, hvis da Fanden gaar paa Rævejagt, hvad jeg tænker vel, han gjør.

Men næste Gang den Slemme kom til Døren, da havde han sgi Papirerne i Orden, da maatte Herremanden værsgod og holde her. – Da Folkene kom ind i hans Kammer om Morgenen, kunde de se, hvor de havde slawens, saa Væggene var al overblødte, og paa den hvide Kalk stod nu Herremandens Haand, og lige ved Siden af kunde en saa se æ Dæwel hans Kløere; saadan langvejs den ene blodige Haand ved den anden. Og da de saa gik ud paa Stenbroen, saa saa de, te alt Taget var fløjet af Huset ovenover æ Herremand hans Kammer. Saa der var jo Vejen, de var taget. – Og der blev jo saa gjort Begravelse, det forstaar sig; men det er nu saa meget vist; - der var ingen Lig i den Kiste, men den var fyldt af ene Kampsteen. Og da de kom op til Mønsted Kirkedør med den her Kiste, saa holdt Præsten ikke anden Ligtale over ham end den her:

”Vi sænker nu i denne Grav
den strenge Herres Bene –
men hvor hans arme Sjæl bkev af,
det ved Gud alene.”

Da nu Fantasien havde faaet sit, blev der atter Tid til af lette paa Mjøddunkene og skylle efter med den kradse Brændevin. ”Lad os drikke, Folk, mens vi er ædru,” raabte Jens. Men de fleste havde vist egentlig for længst – uden ret at vide det – passeret denne gyldne Grænsepæl. Jens Langkniv ogsaa. Han var saa overstadig glad – som Bindhunden, der paa en ubegribelig Maade en mørk Nat er kommen løs af Lænken. Aa, det forbandede Halsjærn, hvor havde det snæret ham i Kjødet; ja, Strimen vilde sidde der en god Stund endnu, og saa Harmen

363.

over Mishandlingen, den Vanære at gjøre ham til en Ting, man kunde gaa omkring og beglo fra alle Sider. Han skulde ellers nok vide at holde sig i Respekt, saa længe man lod ham Halsen fri; men ved Skampælen! Den kolde Jærnkraue værkes endnu i hans Nakkeben. Og hver en Hovbonde, der kom vrinkende forbi med sit Møglæs – saa standsed han og flired! Den usle Træl, der selv havde ladet ham binde til Træhesten for, som han agde, at hans Bag kunde faa at føle, hvad hans Træsko vejede, han gotted sig nu i Skadefryd over at se Styrken kuet! Naa, alle var de nu ikke saa lumpne. Han skulde aldrig glemme Ladekarlen, at han i Forbigaaende havde trykket ham en god Nævfuld Tobak i Haanden. Og den lille Kjælder-Stine – var hun ikke, dækket af Mørket og Stengjærdet, kommen ud til ham, som han stod der ved Brønden, med et dejligt Stykke Dyresteg under Forklædet, - Steg fra den forædte Kaptajns eget Bord! Jo Sine den Engel, havde et Hjærte af Guld! – Men den Morgen, da Kaptajnen, trind og velfodret, var kommen ud af sit Kammer og hen i Lænken til ham og med sin ondeste Latter havde spurgt, hvordan han ynded sin nye Rolle som Lænkehund, og om han nu ogsaa havde gøet flittigt, da der kom fremmede til Gaarden! – aa, at ikke hans første Handling som fri havde været at brænde Gaarden ned om Ørerne paa ham! Han greb sig uvilkaarlig til Nakken. Nej, der var jo intet Jærn mere! Men de var jo nok ude efter ham. Den Støver! – det var forbandet, han ikke hevde faaet Livet af den, før han forlod Gaarden; fik den Færten af ham, var han fortabt. - -

”Hvi Satan drikker I ikke, I Drønnerter,” vaagned han op og kasted sin Toplue i Vejret.

Han tænkte paa, hvor tørstig han havde været i Halsjernet, greb et tungt Krus, tømte det til Bunden og hugged det mod en Træstamme, saa Skaarene rasled dem om Ørerne. ”Hu-uj!” raabte han og vendte en Vejrmølle op over Bakken. Hvad skulde han dog gjøre med sin generende Styrke, der stadig

sad og prikked ham ender Vesten, men som oftest trak hans Vogn i Vejgrøften. En Gang imellem gik Kraften fra ham i et Brøl. Aa, om een dog vilde ha drillet ham bare saa meget, at han et eneste

364.

Sekund kunde ha faaet Lejlighed til at stille sin Sult efter Bedrifter.

En gammel Bærekjælling, skjæv i Lænderne af at slæbe paa Kalktruget, og med tre irrede Tænder over Kors i Formunden, stilled sig i udfordrende Positur foran ham:

”Har du Lyst til Sjøv, saa kan du sætt din Pose!” Maaanen skinned langt ind i Kjællingens aabn Mund, hvor de tre Tænder kasted Skygge. Da den fra hendes Side velente Opfordring til at ”gaa paa Sjøv” end ikke fik saa meget som et Svar, blev hun ond i Sulet og saa saa højt, at de alle skulde høre det:

”Hvor har du gjort af din Kniv i Aften, Jens?”

”Min Kniv kan tidlig nok komme for en Dag. Tror du, en staar i Halsjærn med Væрге oaa, din Gravso!”

Jens gik nynnende ind i Flokken for at læske sin Trang til Foretagsomhed. Det stod der en sværlemmet Kalkbrænder paa skrævende Ben i graa Uldsokker og saa uheldbredelig gnaven ud. Jens la sin svære ru Haand over hans Ansigt og strøg nedad: ”Det er Medgang” og med en kartende, opadskridende Bevægelse over Næse og Mund, der somme Steder tog Huden med: ”Og der er Modgang!” Kalkbrænderen saa efter denne Behandling ud som en Hund, der pludselig præsenteres for en Træskosnude; men da det var Jens, fandt han det klogest at sluge sin Snærren.

Lidt udenfor de andres Kreds var to Slagsbrødre kommen i totterne for en Tøs; de stod og knusked godt til hinanden med benede Næver. Jens’ Øjne blev pludselig glansfulde og store. Han lod dem først prygle hinanden godt igjennem; men ligesom den ene havde givet, bag over hver til sin Side, saa Maanen lyste over deres Aasyn: ”Her maa ingen Ufred være, saa længe jeg er til Stede! Se nu pænt op til Worherr og bed hinanden om Forladelse som et Par rare Drengel!” Han førte deres Ansigter saa nær mod hinanden, at deres Raseri vr endnu saa stort, at de spyttede hinanden mellem Øjnene ”Nej” sa Jens, ”saadan kan jeg ikke forsvare at sende jer hjem til jeres Mor! Vil i nu pænt ta og kysse hinanden og vær knøv Venner!” Og han tog dem begge saa haandfast i Nakkebenet, at de

365.

Ikke fandt anden Vej ud af Klemhærken end at lægge deres Skraatobaksmunde over Kors under Jens’ blide Velsignelse.

Paa een Gang kom Præstekonen med flagrende Klæder og et Krus i hver Haand springende ind i Klyngen. ”Vi skal danse, vi skal danse! Vil du ikke danse med mig Jens?”

”Om jeg vil danse med dig, lille Jomfru Ildløs” – Han tog hende under Armhulerne, løftede hende tilligemed hendes to Mjød-kander op i Jævnhøjde med sit Ansigt og gav hende et Smækkys lige paa de blussende Læber: ”Ogsaa rundt om hele Sogneskjellet, om saa skulde være! Hun lod begge sine Kander dumpe for at kunne lægge Armene om hans Hals.

Saa begyndte Dansen hen over de kuplede Smaahøje. Præstekonen sprang som et Egern; hendes G’Haar løste sig og hopped hende til Bæltet. Skalmejens Tone gennemskar Natten over de duggede Dale, Uglen i Kirketaarnet sendte nu og da sit Varselskrig ind i Spillet. Henne til Syd laa Dojsen som en stor, stor almægtig Isse, der havde støttet Hagen paa Jordens Slægter. Maanen, der var rykket ned mod Sydvest, forlened den tusindaarige Gamling med en hvidgullig Skjægglorie. Hidtil havde man danset op ad den stejle Sti til Præstegaarden; her foran Salshuset laa der en Lysfirkant i Græsset fra det Sted, hvor den flittige Præst ved Tællelyset studered sin Prædiken. Han aabned en Rude, saa ud – og gjenkjendte sin egen forvildede Kone, der foran Vindue hopped og sprang med Haaret løst, ved et fremmed Mandfolks Side. ”Clausine!” kaldte Præsten, men sank i det samme hulkende ned over

sin Prædiken. Men det taabelige Par dansed videre, mens Lyset fra Præstens Vindue bestrøg hendes hoppende Hovedpryd og lod hendes røde Manke lyse som i Blod. De naaed Kirkestættten. Ved et Dansespark af Jens' Sko knaldedess laagen om mod Kampestensdiget, saa Uglerne raled ud af Glamhullerne; de dansed hen over Kirkegaarden med de hældende Trækors i Maane-

366.

Lyset; de dansed ind ad Vaabenhuset, op ad Kirkegulvet, forbi den Korsfæstede paa Kalkmuren; de dansed lige op til Altret og Knæfaldets Plys. De andre, Par for Par, fulgte ravende efter. – Her væltede de sig svarligen i Synd, i Sanserus og vilden Tummel, leged Tagfat over Stolestaderne, galed som Haner fra Prædikestolen, og megen anden Ugudelighed, som sagnet har opbevaret. Saaledes fortsatte de endnu en god Stund, indtil Bymændene ved Præstens Anskrig kom til Stede og rensed Kirken med deres Spyd.

Op paa Formiddagen træffer vi Jens Langkniv i en Lyngstak paa Sønder Resen Hede; han er lige vaagnet efter en styrkende Søvn. Han tar sig op til Panden. Hvad er det, der sidder Blod paa hans Haand? Jo, nu husked han det, det var jo Delefogden Mads Larsen, den smme der havde bragt ham i Halsjærnet, han havde faaet ham drevet op i en Krog ved Fonten, havde sat ham sit Spyd for Brystet og forlangt Overgivelse, han saa jo, at Jens i Dag var uden Kniv. Saa maatte han gribe om Spyddet med gram Haand, som man griber om Nælder, g saadan fik han denne Smøre. Det havde ikke blødt saalidt; han maatte se at faa det forbundet. Han rev en Flig af sin Skjorte og surred det rundt om Haanden. Det var godt, det ikke var sket i Gaar, tænkte han; thi med den Haand kunde han ikke ha klappet den bollede Præstekone. Og hun var det nok værd. Han dvæles i Nattens Oplevelser. Almuesmanden i ham var smigret ved denne sidste Erobring; en Præstekone - - han mærked noget af den Frækheds-Fornemmelse, der faar Kirketyven til at drikke Altervin; i og for sig er den ikke bedre end anden Vin, tværtimod, men det smager altid lidt af Helligdommen.

Det gik jo vist lovlig vildt til i Aftes; kun dunkelt mindedes han det skete. Nu skulde han naturligvis atter ha hele Koblet efter sig – Kaptajnen, Delefogden og al anden nidkjær Øvrighed. Hvor længe vilde han kunne und-

367.

Gaas deres Efterstræbelser? Det var vist noget meget slemt dette med Kirken. Havde Delefogden ikke ymtet noget om Bremerholms Jærn! Ubegribeligt, at han var sluppen fra dem i denne sin omtaagede Tilstand. Det var nok bedst, han søgte at komme længere ind paa Heden. Men hvad skulde han leve af? Ja. Gud ske Lov, saa var der da Landevejene! De blev vel omsider hans eneste Tilflugt; det var jo snart ikke muligt for en rask Svend at nære sig paa anden Maade, naar ikke man var skabt som alle andre til at trælle for Foged og Herremand. Men hvad skulde der saa blive af hans stakkels Mor, den gode Sjæl? Hans Mor! Akja, hun havde saaamænd grædt; sine Øjne røde mange Gange for hans Skyld; men vilde hun græde mindre, om de lænked ham til Skubkarren! - O Laura! Den solbrændte Faarepige, der lugted af Pors og Lammeuld; Hvor var det ikke længe siden, han havde set Laura! Hun maatte jo være herude paa Heden etstads med sin Faareflok. Med eet fik han en fortærende Længsel efter Laura: hvad var alle de andre mod hende, naar han rigtig blev sig selv bevidst. Præstekonen! Havde hun Lauras ranke Vækst og smeltende Ømhed; kunde hun snart klappe en i Knæ med et Stryg af sin varme Haand, snart løsne ens Pistol og nedskyde en angribende Ulveflok! Nej, det var alle disse skjønne Modsætninger hos Laura, der betog ham og løfted hende Navn over alle Navne. Ja, han maatte finde Laura, lige i denne Time! Men han havde jo ladet hende forstaa, sidst de mødtes, at næste Gang vilde han komme med en Gave. Han troed, han var kommen til Viborg Marked, men i Stedet

for havde de sat ham i Halsjærnet; han skammed sig over at komme uden den Gave, hun sikkert ventede. Han roded op i sine dybe Lommer; men hvad var det; paa een gang haled ham en Sølvkam frem. Han sad og drejed den i Hænderne, mens Solen trak lange Glimt ud af den. En rigtig dejlig, fint ciceleret Sølvkam med smaa indlagte blaa og grønne Stene. Det var jo et Mirakel. Hvordan var denne Kam kommen i hans Lomme? Jo, jo, nu mindedes han det hele; det var i Aftes, da Dansen antog saa vilde Former, da havde Præstekonen løst sit Haar og saa uden videre stukket Kammen i hans Lomme for ikke at være generet af den under Dansen. Men det var vel ikke Meningen, at den skulde betragtes

368.

Som en Skjænk. Det vilde tværtimod være lumpent ikke at levere dem tilbage, selv om Konen ikke udtrykkeligt havde sagt, at det var et Laan. Denne Kams Værdi kom vel paa Højde med Præstens halve Aarsløn. Det var formodentlig en Trolovelsesgave fra ham til hende. Hvor var den nydelig! Og hvor vilde den straale i Lauras store Haar; hvor glad og taknemmelig vilde hun blive! Nej, Nej! Ikke Tale om det! Det var nok, han var Krybskytte og Kirkeskjænder, han maatte ikke blive Tyv ogsaa! - - Skjønt han havde jo ikke selv taget den .- - Hun havde jo lagt den i hans Lomme - - - Nej, nu maatte der siges Stop; ikket Ord mere om den Ting! Desuden, hvad vilde ikke Laura være udsat for, om den Sag kom op? - - Og hvad vilde hun tænke om ham, om hun kom under Vejr med, hvordan han var kommen i Besiddelse af dette Smykke. - Nej, han fik da ogsaa denne Gang gaa tomhændet til sin elskede Pige, hvor stærkt det end pinte hans Forfængelighed. - Han gik ud af sit Skjul for at komme efter, hvor Laura drev med Faarene. Og paa Højene turde han ikke gaa af Frygt for at udlevere sig for meget til sien Efterstræbere. Saa krøb han frem gennem Lavningerne, mens han hele Tiden lytted skarpt op mod Vinden. Der var det: En fin sprød Ringlen, Faareflokkens fjerne Messingklang. En god Timestid efter stod han foran en høj, solbrunes Pige omkring de 20. Hun gik i grønt Skjørt, der naaed hende til midt paa Læggen, og røde Bindærmer, hvis Trøje stod aaben for Barmen. Det var Laura. Han laa sin stærke Arm om hendes vigende Midje og kyssed hende mange Gange midt paa Munden, mens hun stod ret op og ned og lod hjælpeløst Bindhosen og Hjordkjæppen synke. De gik bag en Gravhøj, i his Læ Klokkelyngen stod og nikked med det violette Hoved. Hans grænseløse Lykke over Gjensynes overvælded hende; han fortalte ustandseligt om sine Oplevelser, hvorfor hun ikke havde set ham i næsten 14 Dage. Hele Koblet var nu efter ham. Mønsted, Daugbjærg, Mænd og Lænkehunde, alt var sluppet løs paa ham; men han kjendte et Smuthul her Vester ude i Heden, der skulde ingen gribe ham.

"Jamen, hvordan vil du faa noget til Føden?" spurgte den praktiske Laura. "Er du saa ikke sulten nu da?" Jens vilde ikke nægte det. Et Par Haandfuld Trønbær, som han

369.

havde fundet i en Tørvemose paa Vejen herhen, udgjorde al hans Fortæring for i Dag. Laura fik løst op for sit Melmadsklæde. Noget af det første, der kom til Syne, var en tommetyk Raamælkspandekage. Jens spiste med den største Graadighed, mens han ind imellem snærrad ad sine Forfølgere. "Træffer jeg denne Delfoged mere paa min Vej - -" Jens gjorde en uvilkaarlig Bevægelse med højre Haand hen til Hogten, hvor han plejed at bære sin Kniv.

"Aa, nej Jens; det maa du aldrig gjøre! Det vilde bare blive til Ulykke for os begge to," sa Laura.

"Skal jeg da la dem ta mig og slaa mig i Jærn med det samme."

Laura saa skræmt op paa ham. "Nej Gud fri os!"

Laura gav sig til at græde, stødvist og tungt som et hjælpeløst Barn.

"Du græder, Laura! Du græder over mig! Det maa du ikke."

Men desmere han klapped hende, desmere hun græd. "Du kan da nok tænke, de faar mig ikke fat. Jeg har ikke min Kniv hos mig i Dag, det er derfor, jeg er lidt modfalden. Men i Nat lister jeg mig hjem og henter den."

Han klapped hende endnu mere, stadig med venstre Haand. Den syge havde han hidtil holdt skjult i Lommen. I et Øjeblik Iver fik han Kluden skubbet af, og Flængen kom til Syne.

”Men hvad er det endda, der er gjort ved din Haand” sa Laura og standsed midt i en Taarebyge.

”Ja, den har faaet et lille Rift, det var jo dernede i Daugbjærg.”

”Var du i Daugbjærg i Aftes?”

”Ja, ganske flygtig. Ja, jow.

”Og du var med til Gildet ved Kalkovnen?”

”Jo, jeg kom saadan, inden de slutted.”

”Saa var du samme med Præstekonen?”

”Ja, jeg tror for resten nok, der var en Person til Stede, de kaldte Præstekonen; saadan lidt lavstammet af Figur - - Men det var det, vi kom fra med den Flænge der i Haanden - - ”

370.

”Hvem havde du saa at fjante med i Aftes?” fortsatte Laura.

”Ø - h - -.”

”Ja, ved du da ikke, te Præstekonen er ren fjollet efter Mandfolk. Hun faar jo et Barn hvert Aat, men de siger da, te æ Præst er ikke Far til nogen af dem.”

”Ja det er jo ikke nem for en anden en at kloge i. Hun fik ingen Børn, mens jeg var til Stede - te jeg da ved af at sige.”

Nu grinede Laura, saa hun trilled rundt i Lyngen; og ogsaa Jens grinede, mens han trimled efter Laura, til de laa i hinandens Favn. De blev begge purpurrøde i Ansigtet af al denne Skogren.

Laura var kommen til at støde mod hans Lomme. ”Aa, der kunde jeg nok snart ha kommen til at gjøre Ulykker.” Laura saa op paa ham, saa Jens kunde forstaa, hun troed, det var til hende, det der i Lommen.

”Ja, det var jo det, jeg kom til at love dig sidst.”

”Aa, det havde jeg saamænd helt glemt,” sa Laura pa en Maade, saa Jens forstod, hun ikke havde tænkt paa stort andet. ”Nej, lad os endda aldrig snakke om det, nu det kan knibe at skaffe det tørre Brød.”

”Nej, saa ussel fattig er en da heller ikke,” sa Jens, ”te en ikke skulde faa Raad til at gi sin Kjæreste en Gave,” og han stak Haande i Lommen. ”Vil du nu se, hvad jeg har tænkt at forære sig.” Han la Sølvkammen i hendes Haand; hendes Øjme straaled af Betagelse. Kammen løb gennem hendes Findre frem og tilbage, hvorpaa hun, siddende paa Knæerne, med en stolt Gebærde løfted den op i sit store Haar. ”Nej en bitte Kjende mere tilbage,” Jens hjalp hende med den sunde Haand. ”Saadan skal det være.” Laura knejsed og rokked agter og frem paa Knæerne, som en der staar for et Spejl. Atter havde hun faaet Kammen ned i Haanden; hun vejede paa den, hun besaa nøje alle dens gnistrende blaa og grønne Stene.

”Den minder jo om den som Præstekonen...” Laura standsed midt i Sætningen og stirred med aaben Mund paa Kjæresten. ”Nej, nej, nej, jeg tar en ett!” Og nu i dybeste Fortvivlelse; ”aa Jens, Jens! Du skal la hende faa den igjen! Aa, hører du, hører du!”

Jens forsøgte at drage hende imod sig, men fik to

371.

kraftige Hænder stemt for Brystet. Nu var Lauras Graad ikke Hulken, men den pinefulde Smaagraad, der svider Hjærte og Mellemgulv. Resen Kirkeklokke, tog sig at ringe; det var bleven Aften, uden at nogen havde lagt Mærke til Tiden. Stille gav Laura sig til at samle sin Flok. Jens gik ydmyg bedende efter hende med den forsmaaede Kam i Haanden.

”Nu skal du love mig at gjøre, som jeg ber dig!” sa Laura gennem sin Graad, mens hun drev sin Flok ad Sejbæk til.

Jens vendte sig tøvende og drog ad modsat Kant, længere ind over Heden.

Det var tre Maaneder efter.

Kromanden i Sejbæk – Wolle Grejersen – og hans trivelige Kone Stense sad ved deres Husgavl efter Dagens Møje og lod Hvilen falde paa sig. Børnene byggede Huse henne i Sandgraven; nu og da steg et skarpt Vræl op fra Graven, naar Bygherrerne var kommet i Klammeri, eller et lyslokket Hoved kom frem af Bakkesiden med Hænderne fulde af Sand og Grud.

”Lad os se, I kan vær nogen rare Børn!” formanede Stense, mens Strikkepindene tingled i de flittige Moderhænder.

En Kjørestud, der gik og gnavede bag den kliinede Ladevæg, havde listed sig hen til Hussiden og begyndte at klø den buede Pande imod det lave Tagskjæg. ”Da skulde Skarn ta ved dig, din lede Rallik, staar du og splitter jen æ Tække ad;” raabte Wolle Grejersen og styrtede hen for at slaa Studen paa Mulen. Den harde Jord dumred under dens klodsede Skankers Trav, mens den gjorde Flyvt til Siden for at undgaa Huggene. – Wolle gik tilbage til sin Ægtemage; Klokken henne i Resen Kirke begyndte at ringe Solen ned; det lød saa dæmpet, næsten underjordisk i den svale Aftenvind, der havde mættet sig med Duggen fra de smaa Hedelavninger, hvis Skrænter er klædte med Vibefedt og Klokkelyng.

372.

En Hjele strakte Hals mellem Porsranker og fløjtede ensomt og milelangt.

Den høje Septemberhimmel hvævede sig over den tusindaarige Alhede, hvor de røde Tyttebær samlede Sødme bag de blomstrende Lyngranker. Smaaskyer var gaaet til Ankers midt paa Himlen og kom ikke mere af Stedet deen Dag; et Lynglæs med en hvid Pige paa Toppen skrumpede af Sted over Bakkerne mod Øst ind ad Nygaard til. – Midt i Stilheden hørtes en hidsig Ringlelyd fra Dalen sønder ude.

”Nu kommer Faarene nok hjem fra Heden,” sa Stense og flyttede Pindene i Haanden. ”Saa maa jeg saa mari om og ha noget Vand slaaget op til dem, sølle Dyrer; for Mos og Lav, det er tør Kost.” – Kort efter hørte man Brøndvippens Skrigen i de usmurte Nagler, mens de kolde Vand pøsed ned i Truget. De raggede Hedefaar kom i Smaatrav op over Bakken til Gaardsleddet og stod snart i Stimer med de graa Muler over Vandtruget. Hyrdepigen, den ranke og lyse Laura, stod imens ventede bag sin Flok; ogsaa hun havde den trofaste Strikkestrømpe mellem Hænderne. En stor langhaaret Hund, med hængende Tunge ud af Gabet, bored sig frem til Enden af Truget og slarped larmende Vandet op, mens Faarene mistænksomt veg til Side.

”Aa hold, Kastor, skulde Faarene nu ikke først ha dje Aat!” sa Stense og gjorde Mine til at ta Hunden i Nakken.

”Da fortjener han saa møj wa! At faa slukkeet hans Tørst,” sa Laura, ”for uden ham er det ikke godt at sige, hvor mange Faar en var kommen helskindet til Hjemmen med.”

”Ih, hvl det?”

”Jow, tho jeg mødte to brølstore Hanulve, lige som jeg skulde dreje af fra æ Slej, Men Kastor han var helsen ett ræd for hans Trøje, nej, han var aflat med det samme. Han flyver lige i Kasilkenen af dem. De viste alle deres lange Tænder. Men jeg skal love for, de fik deres Refurium! De væltede rundt i Lyngen som et stort Trille Hø at se paa; Slavver og Fraade stod ud af Halsen paa dem. Og som de tog paa! For i kan tro, han rystede dem deres Pjalter. Den ene er jeg da vis paa, der fik Benet bidt i

373.

Gras, saadan som den hvæled. Jow Kastor har er surenmæ hans Brød værd.”

Nu var Wolle Gjersen kommen til:

”Hvad er det, du fortæller, Laura, har du nu igjen været i Kast med Ulve? Det er da forfærdeligt, een ett kan ha sine Faar i Fred for det Parti. Du tror, den ene fik et Knug?”

”Ja, det var da færligt, som den hjalted. – Men det kund jo ogsaa ha været en Varulv, for de hjalter jo altider,” sa Laura.

”Aa, skidt med det Sludder! Hvor rendte den henad?”

sa Wolle Grejersen.

”Den forsvandt op gjennem Stordal.”

”Kastor! Kom du med mig!” raabte Wolle Grejersen jægerfryrigt; han havde allerede hentet Bøssen inde ved Bjælken og skred nu ud ad Gaardsleddet.

”Aa, hvi vil du nu stablesere dig efter det, - den her Tid Dags tilligemed,” raabte Stense i Faarestidøren.

”Du kund gaa hen og kom rent ile af Sted og skyde dig selv, hvor du mente en anden.”

Men Wolle var allerede langt henne.

Imens rykked Mørket nærmere ude fra de tavse Hedesletter. Nu og da drog en Regnspove med et trist klagende Skrig henover Gaardens Mønning højtoppe. De lave Huse med de hvidmalde Lervægge sank endnu mere sammen under Nattens Tyngde. – Noget hvidligt havde længe glimtet inde bag de smaa blyndfattede Vinduersruder; nu og da bevæged det sig lidt fremad og til siden. Den, der gik Ruden nærmere, saa i Halvmørket en lille vissen Olding, der sad for Bordenden og fordrev Ensomheden med i smaa Mellemrum at klaske sig selv oven i Hovedet og saaledes mase det Utal af Fluere, der daled ned over hans skaldede Isse. Det var en af Egnens Særlinger, der gik under Navn af den galle Student. I sin Ungdom havde han besøgt Latinskolen i Skive. men paa Grund af Drik og ”andet dissolut Levned” var han bleven Skolen forvist og var nu hyppigst at trælle ude paa de kringlede Veje mellem Landsbyerne, hvor han gik og snakked Latin med sig selv, mens han plukked sin Hat fuld af Markblomster. Da han var lidt i Familie med Stense, havde hun givet ham en fri Alkove her i Kroen, som han tyed til, naar han var bleven træt af at vandre,

374

Og ikke andre Stoddere benyttet den. – Han havde nu maset en hel Legion af Fluere paa denne sin primitive Fluesmækker og stabler dem i en Dyrge paa Bordskiven foran sig; det dunked bag den gamle knudrede Hjærneskal; ogsaa Armen var træt af Myrderiet; han skubbed sig ind i Bænkroen og lod Øjnene løbe uvist omkring i Stuen. Skuldehan gaa ud i Nødset og maaske faa et Krus nymalket Mælk hos Stense? Det hændte, at hun stak en Skaal til ham i Ny og Næ. Jah havde jo endnu et Par Brød-Hjimplinger i Tiggerposen fra sin Vandring i Gaar. Men han maate jo ikke praje for meget, saa de skulde gaa hen og blive led ved ham og gjenne ham paa Døren; saa havde han kun Landevejsgrøften tilbage, og den var god nok i Solskin og Sommervind, men man havde ikke altid Godtvejr som i Aften, Gud bedre det.

Studenten nærmed sig Udgangen. Her mødte han Børneflokket, som var ren ellevild af Henrykkelse og Skadefryd over en stakkels Hugorm, som de havde faaet fat omme i Sandgraven og nu bar paa en Grøvelspade imellemsig; hvert Øjeblik drattet det arrige Dyr ned i Grudet, saa hvæsed det ud ad bredden Flab, saa den lange sorte Tunge spilled som Flammen i en Smedeesse, mens der ligesom funkled Gnister bag de kalkede Øjne.

”Børn, Børnlil endda, hvad er det for en farlig Leg, I der har for! Dersom den faar en af jer fat i Haand eller Fod, saa æder den sig frem i jert Kjød, til den naar jer Hjerterod. Leg aldrig med Slinger, Børn, det lede giftige Gespenst; det ved I ikke i jeres barnlige Ufornumstighed, at det var Slangen, som forførte vore første Forældre til den Syndens Log og Løvned, under hvilket Alskabningen sukker. Lad mig dog fri eder fra den som fra alt ondt!” Med disse Ord bøjed han sig ned og greb Ormen heftigt om Halen og holdt den i stiv Arm ud fra sig. Dyret vred sig som en Spaan i en Flamme for at komme sin nye Angriber til Livs, men kunde aldrig faa sit Hoved saa højt, at dens Hugtand naaed Maalet. Efter nogle udmattende Kropkrøller sank den ned efter Lodlinjen og gav sig over i sin Skæbne.

Børnene stod forfærdede omkring Troldmanden, der gik ind i Stuen med sin Fangst og blev borte. Lidt efter kørte et Studespand op for Krodøren. Tre Mænd sprang ned fra Agebrædteet og buldred ind i Kro-

375

Stuen, bag hvis Ruder der kort efter tændtes Lys. En fjerde Skikkelse af hvilken man kun saa Omridsene, blev siddende i Vognens Bagpart uden at gjøre Mine til at stige af.

Snart rejste der ssig stærk Latter og Støj inde fra Stuen; det var det stærktbryggede Øl, der gjorde sin Virkning. Især var der een Latter, der runged over de andres, det lød, som naar der væltes en Tømmerstabel. Studene saa sig lidt usikre omkring paa dette fremmede Sted og la sig saa plat med et hult Bump ned ved Siden af Stjærten, først den ene og snart fulgte den anden Exemplet. De hengav sig straks til deres Fritidssyssel: Drøvtygning.

Skikkelsen bag i Vognen – om Mand eller Kvinde kunde ingen sige – rørte hverken Hale eller Finne; nu og da kom der ligesom et Støn, saa blev der atter stille. – Saadan løb Tiden. Studene tygged Drøv med den faldende Nattedug i Skjægget; Krogjæsternes Latter inde i Stuen danned Trommehvivler.

Saa vendte Wolle Grejersens tilbage fra Ulvejagten, Kastor stilled sig op bag ved Vognen og gøed ad den uforstyrrelige Figur paa Bagsmækken.

”Godaften!” sa Wolle Grejersens tilbage fra Ulvejagten, Kasten stilled sig op bag ved Vognen og gøed ad den uforstyrrelige Figur paa Badsmækken.

”Godaften!” sa Wolle, da han gik forbi Spandet. Intet Svar. – ”God Aften, siger jeg!” Stemmens haarde Klag røbed, at nu var Wolle stødt; men han fik stadig intet Svar.

”Hvad Fanden er du for en Klynk; kan du ett gi ordentlig Folk et Svar!” Wolle gik ind i Stuen. Fra Karmens Lysaabning havde han allerede maalt Gjæsterne.

”Naa, I kan da svare paa en sin Godaften; for den, I har ladet blive paa Vognen, ser ud til at være falden fra æ Høg og til æ Kukmand og ha tabt Munden under Vejrs.

En Lattersalve lønnet denne Vittighed.

Wolle Grejersens skubbed et stort Ulveskrog fra højre Skulder og lod det med et Skavlp dumpe ned mod Stengulvet. En kraftig Blodstrime glimted i Tællelyset fra hans ufarvede, hvide Vadmelkskofte.

”Der kan sgu blive et Par gode Klører at slaa op paa Viborg Raadstuedør,” sa den nærmeste af Gjæsterne, Delefogden Mads Larsen fra Daugbjærggaard, en Mand med et brøstigt, selvbevidst Udseende.

”Nu er det godnok ogsaa en Tid siden, der er skikket

376

Noget af det Utøj afsted fra vor Egn. Det er vist ikke sket siden det Aar, da Prins Christian var herude paa Vildtbanen, og vi fra Daugbjærg og dem fra Mønsted var ordred derud som Klappere; da blev der nedlagt mer end ti af det Asens Kram, lutter store, svære Graaulve, som den, der ligge her. Det var et skjønne Lin for de spæde Lam og ens stakkels Faarhøveder.” Snakken gik videre om Ulve og deres slemme Gjæringer mod Kreaturer og vejfarende Mænd.

Wolle Grejersens hørte kun halvt efter. Hans Øjne droges derimod mere og mere af den anden i Selskabet, en uhyre Kleppert af Legemsformer, men af groft, militært Udseende; hans kobberbrune Ansigt med et Par Øjne som Tinkanapper var ligesom overdraget med en klæbrig Fernis af Talg og Ølbærme; Tøjet hang om ham i slubrende Folder, Støvlenæserne krummed kry til Vejrs, de uhye Støvlekraver sank han som Sokker ned til Anklerne, ved Bæltet havde han en kort Draggert, der mere ligned en Slagterkniv end et hæderligt Vaaben. Han sad lidt til Siden helt for sig selv, som om da andre vilde holde ham tre Skridt fra Livet. Ny styred Wolle ikke sin Nysgjerrighed længere, men sa henvedt til Jætten: ”Med Forlov og spørge: Jeg tykkes, jeg skuld kjende den Person for Anseelse - - det skuld da'tt være –” ligesom om han fyldtes med Ængstelse ved sin egen Formodning, saa han

over paa den tredje i Laget, en sprinklere Bondeskikkelse, der øjensynlig gjorde sig Anstrengelse for at gi sig et fornemmere Præg end de øvrige, men som dog havde ladet det bero ved spredte Forsøg, deriblandt to Rækker Sølvknapper ned ad Vesten og en strikket Toplue, hvis Kvast var ualmindelig fyldig og ny. Det var Kromandens gode Bekjendt Degnen i Resen, Mikkel Vistisen, en farlig Tingstud, som altid hidsed sine Omgivelser til Lovtrækkeri og Proces. Især var han kjendt som Egnens værste Hexsjæger; de gaamle Kvinder var ikke faa, som han havde feet dømt til Baal og Brand. Wolle Grejersens gjætted straks, da han saa Degnen og Delfogden i Kompagniskab, at der maatte være noget Fiddede ved det af en Slags. – Wolles Sprørgsmaal angaaende den enligtsiddende Gjæst var bleven hængende i Luften. De ukjendte udstødte en dyb Rømmen, der formelig stænkede Wollen i Ansigtet. Endelig tog Degnen Ordet og læskede den spørgendes Nys-

377

gjerrighed: ”Det er – med Respekt at melde – Bødlen i Viborg, Mester Peiter Buchner!”

”Til Tjeneste” sa Bødlen med sin Grødbas og la Haanden op mod Kasketskyggen, vorefter han igjen sænkede sit uhyre vaade Overskjæg i det svære Ølkrus foran ham.

Wolle Grejersen gjorde et Rtk, saa Stolebenet skreg mod Leergulvet. Den gamle Student var nu kommen ind i Stuen og satte sig hen i Kakkellovnskrogen med sine Brødkorper og en Blikpotte paa Knæet.

”Hvad er det saa for et sølle Menneske, der skal holde for i Dag?” spurgte Wollen.

”Ja, i Dag har vi gjort en Fangst, som jeg ikke vilde kvitte for tyve Rigsdaler!” sa Degnen og gjorde et knejsende Kast med Huekvasten, saa den daskede helt op ad Klakvæggen.

”Ja, Mikkel Vistisen, dine Fangster er snart ved at sætte hele Egnen i Forflippelse. Det ser jo ud til, at ingen mere kan være sikker om Liv og Helse. Du har jo endogsaa villet bære Mistanke mod Præsten. Du er inde paa en farlif Vej, Mikkel Degn, og jeg for min Del vilde ønske, at du vilde holde dig til dit Embedes rette Rerrnedie, sjunge og bede rettelige i Brigsdøren, som det anstaaer sig en kristelig Degn og Medhjælper. – Hvem er det da, som du har faaet i Garnet?”

”Jow, i Dag har vi hentet Woldborg i Qualderhuset,” svarede Delfogden.

”Woldborg!” udbrode Wollen Grejersen of Stense samtidig og saa rædde paa hinanden. Wollen kastede sin Stol med et Ryk om mod Degnen og sa: ”Woldborg er den gjævest gamle Lone, jeg har truffen, og den skulde ha en Djævel, som gjorde hende noget ondt.”

- Degnen svarede uforstyrrelig: ”Og jeg siger, hun er den værste Pulverhex i hele Fjends Herred! Og det drister jeg mig til at kunne bevise. Vi har alt hendes halve Tilstaaelse. Naar hun nu i Nat paa Rosborg kommer under Mester Peiters fagkærte Behandling, faar vi nok ogsaa den hele.

Mester Peiter er en Mand, der forstaar sine Ting!”

”Maa jeg takke, ha, ha, ha,” skrukkede Bødlen og hil-

266

sed ærbødig over til Mikkel Degn. ”Jeg gjør jo kuns min ringe Skyldighed.”

Sig ikke det, Mester Peiter.” tog nu Delfogden Ordet. ”Bødlens Embede maa anses for et af de nødvendigste i Landet. Thi var ikke Bødlen med sit Straffens Ris, da vilde vel nok Pak og Skarnsfolk succomsive ta slig Overhaand her i Landet, at vi vilde faa en Sartans Plage, og Cristenhedens Kaar vilde blive som blandt Tyrken og Morianen. Det sae da ogsaa forleden vor brave Herredsfoged Jacob Nielsen udi Smollerup: ”Lad os være glade for Mester Peiter,” sae han, ”i disse ugudelige Tider, hvor hvaert Sogn har sin Hex og hvert Døgn sin Troldkarl.”

”Er det saa Woldborg, der sidder herude paa Vognen?”

saae Wollen Grejersen.

”Aajow,” svæed Degnen, ”vi annammed hende hehenne i Koldkur, hvor hun sad som Spindekone. Jojo, det var et smukt Spind, hun tvandt paa den Ten! Hexeri og Satans Kunster. Hvem er Skyld i al den Faareskurv og Fædød her rundenom?” gik Degnen videre.

”I Nat døde den bedste Hoppe for Simon i Rabes, laa stridt med alle fire Sko fra sig, da de aabned Stalddøren i Morges.”

”Det er jo Snive*) de har, deres Heste derovre i Rabes: det har vi jo kjendt saa længe,” sa Wolle Grejsersen.

”Jo, det er en rar Snive! Hvem har saa strentet Hexemel og Uglefis paa Dærtrinet, som jeg saa med mine egne Øjne? Nej, hun er en videtspændig Kvind, som kan skjønnes af mer end een Materie. Hende var det, som kasted Æggstaal for Kaptajnen paa Rosborg, den ædelige Mand Johan Anrep, saa han ikke kunde komme af med sit Vand i fjorten Dage eller mere, men laa og skreg til Gud i Himmelen ligervis som en Barselkvinde, saa Mikkel Bartskjær komme hid fra Skive og tappe hannem som et Ølfad. Og det alt sammen af den Aarsag, at Kaptajnen en Morgenstund havde grebet paa fersk Gjerning hendes uvorne Søn Jens Langkniv – Gud slaa den Ærkeskjælm! der han i Rosborgs Skov stod skrævende over et af Kaptajnens Hjortedyr, hvorfor den ædelige Mand lod hannem som en garstig Vildttyv sætte i Gaardens Halsjærn, der at staa udi tvende Døgn uden Afladelse, indtil han skjændeligen undveg.”

**)Snive eller malleus er en sygdom, der skyldes smitte med bakterien Burkholderia mallei.*

Snive angriber dyr af hestslægten og kattedyr. Sygdommen kan også ramme mennesker, men dette sker dog sjældent.

379

”Ja, det var godtnok paa Tide, te Woldborg fik hendes Klører snevvet,” mente Delefogden.

”Ja, denne Kvind er mere Hex end alle de øvrige tilsammen,” gik Degnen videre. ”Aflagde ikke An Knæppes fornyssens den Bekjendelse, før hun med Stigen blev kastes paa Baalet, at hun havde læst al sin Kunst og Troldskab hos Woldborg flyvendis Aand, hin fule Handjævel Blak Fisselskank den Midnattens Time, da de tog Manddommen fra Smeden i Fusager. Omrørte onde Aand vilde nok ikke haram med en god Vilje, men da lagde Woldborg den gjenstridige Aand – reveranter talt – med Æsten i Vejret over Langskamlen og yraktered ham saa med en Krabask af Jenbærris, at han skreg mere hardt end et knivstukket Skovsvin. De vor den lede Aande ved sin mørbankede Æst at være hende til Vilje i alle Maader, og gik da Woldborg ud i Smugdøren og tog Tørvesmuld i sin venstre Haand og kyled det op i Luften, og før det atter var nederfalden, se, da var Stuen hvønnende fuld af alle Egnens mærerske Hexe, hver med sin laadne Marekat af en Smaadjævel paa Skjødet. Og nu blev det ganske Parti paa een Gang hardt forbistret og suksomsive forvandlet i Fuglelignelse, saa de med vilde Skrig opfor i Luftens Sfære. Ved Opfartens Begyndelse var de ikke større end som nogle usselige Stære, men alt som de fløj, vokses Fjerene paa deres Ryf og Bene, saa om en andt Lidt var de at skue som en Draagihob eller en Flok skrigendis Galgeravne. De kom der højt over Heden en susende Stork; han knebred dem an fra Norden, mens de kom fra Sønden, og det, var ingen anden end den skinvarlige Belsebud selv. Og nu skule Woldborg rigtig vise hannem hendes Lærdoms Kunster, hvis Aarsag hun skikked dem alle udi en Dans. Saa dansed de da man væk trende Gange avet om Smedens Hus udi Fusager, alt mens Fanden trak i Bælgen, saa Gnisterne sprang for Smededøren, og for hver Reptis tog de Sinder i deres venstre Haand og kasted over deres Hoved i Fandennavn for saaledes at vende al Lykke og Korasighed fra Smeden, saasom det jo var ham, der havde skaffet Kaptajnen paa Rosborg de Halsjærn, hvormed Woldborgs Søn blev straffet retteligen. Men siden har den Fusager-Smed vandret som

380.

en Ræde at kalde for, med et Popelslag over sin venstre Lænd og rivendes Svej og Pine helt ned i sine Hambugter, saa han venter ikke ret sin Førlighed mere, ja endog hans Bælge, der forhen var saa god som ny, er siden hin Stund, da den Slemmer havde hans Klører ved den, bleven saa gisten og engbrystet, at den næppe lader sig kalde til Lyd igjen for mindre end ungefær trende blanke Sølvdalere.”

Men nu greb den gamle Studlosus, der under de andres Samtale havde siddet og gumlet paa sine Brødkorper, ind i Talen og sa: ”Ja, du Mikkell snakker, som du har Vid til; du er en ganske ulærd Mand og kjender intet til Latinen, ellers vilde du skamme dig ved din store og grove Ufornumstighed. Frygter du aldrig selv for en ond og brad Død, saa ubarmhjærtig du farer fort imod alle andre og est dem, som i Forvejen fattige og besværede ere?”

Vil I nu bare høre paa Soren,” sae Wolle Grejersen og rev sig fornøiet i Ærmet; ”der vi du dønenmæ finde en Mand for din Haand, Farill, hvad Kondovitter anbelanger. Soren har gaaet i Skive sorte Skole og lært mere end hans Fadervor, hvorimod du er kuns for en Bonde at regne, hvor meget du end kryr dig af dit Degneoffer.”

”Ja” fortsatte Studenten og fægtes med sin tømte Blikpotte hen mod Mikkell Vistisen, ”jeg kunde mit Coniunctivum og mit Ablativum etcetera, før du kunde staa paa Taaenderne og glodde en Væg eller haandtere en Møghakke.”

”Hvem er denne vrede Mand?” spurgte Bødlen over til Mikkell Vistisen.

Degnen bøjede sig langt hen mod Mester Peiter, som det blot gik an at nærme sig hans uhæderlige Person, og sae:

”Bryd eder ikke om hans forvirrede Tale; han er en Vagabondus uden Fornuftens rette Brug!”

”Ah so, han lever af Almisserød,” sae Bødlen og laae sig ligegyldig tilbage imod Kalkvæggen. Studenten fortsatte.

”Skulde ikke hellere du, der gaar Præsten til Haande paa det hellige Sted, tænke paa din egen arme Sjæls Synderskyld end pønske paa Fortræd for din fattige Næste

381

og Medkristen? Denne Jord er mere end haard nok i Forvejen; vi behøver ikke at gjøre den værre. Alle gjør vi det værste, vi ved; hvor naar skal vi da blive det onde kvit?”

Her afbrød Mikkell Vistisen ham og sae: ”Tør du da sige god for Woldborg og paastaa, at hun sagsøges uskyldigen?”

”Og tør du paastaa, at det virkelig er sølle Woldborg og ikke meget mere hendes Søn, Jens Langkniv, som du vil til Livs med dine Lovtrækkerkneb?”

Her gjorde Mikkell Vistisen næsten et Hop paa Bænken, mens Studenten fortsatte:

”Tror du ikke, jeg er kommen under Vejr med, hvordan din Datter Laura, der tjener her i Gaarden, og Jens Langkniv har det med hinanden.

Naar du nu kunde faa Moderen brændt som Hex, saa haaber du at faa din Datter gjort led ved Sønnen. Og det Regnestykke er maaske ikke saa tosset. Men jeg vilde i dit Sted betænke mig to Gange paa at føre en uskyldig til Retterstedet. Og kan ikke andet holde din Hand tilbage, saa er det nok værd at tænke ved, at Jens Langknivs Hævn ofte rækker lige saa langt som hans Kniv; det har mere end een maattet fornemme. Nu har jeg raadet dig for dit Bedste. Hvis du ikke vil lyde mig, saa maadustaa din egen Tarv.”

Under den sidste Del af Samtaler havde Bødlen gjort flere dybe Nik, der næppe skulde tydes som Bifald, men snarere fortalte om den vage Kamp, der foregik i hans opdunstede Legeme med Øllets og Søvnens besnærende Aander. Hver Gang han atter havde faaet sin stejle Nakke, der var brun som en Gulerod, plantet med militærisk Holdning mod Kalkvæggen, slog han en Slurk Øl i Kraasen; men det gjorde kun Sageb værre; snart snorkede han som en Vildorne. Delefigden skules lidt til ham, tømte

saa sit Ølkrus – og gled samme Vej, Da de andres Tale er Øjeblik gik i Staa, hørte man de tvendes Snorken som undejordiske Drøn.

”Ja, Retfærdigheden sover – efter sin Sædvane!” sae Studenten med et bittert Smil. I det samme gjorde han en Vending over Lergulvet og ubemærket af de andre lod han den Huform, som han havde taget fra Børnene dumpe fra sin Tiggerpose ned i Bødlens ene vidt gabende

382.

Støvlekrave. Krybet gjorde sig det straks mageligt hos sin nye Vært, slog en Kringle og stak ved til Mode Hoved, med Brodden spillende, ovenud af Mester Peiters Støvleskaft.

I det samme slog Studenten ud med Haanden, og med Højtidelighed i Røsten raabte han: ”Ja, Retfærdigheden sover, men Hævnen vaager. Se!” Han peged energisk oaa Hugormen, der nu omslynged Bøddelbenet i hele dets Udstrækning. Degnen og Wolle Grejersens udstødte samtidigt et Forbavelsesraab. Studenten brølte den snorkende Bøddel ind i Øret: ”Vaagn op, imens du vaagne kan!” Mester Peiter sprang halvt op fra Stolen med højre Haand ved sit Værge og med en Kraft, saa det tømte Ølkrus klasked i Gulvet. ”Ikke saa hidsig lille Bøddel. Vil du ikke først kigge, hvad det er for en lille Kanaliefugl, du har faaet i dit Støvleskaft!”

Mester Peiter krummed sit uhyre Ben og sa Slangen, der nu bugted sig helt nede ved hans Ankel.

”Donnerwetter! Sacraun´ment! Jesus og Marie hjælp mig!”

”Een ad Gangen, lille Bøddel! Een ad Gangen! Der er knap med Plads, som du ser!” Studenten smilede skadefro.

Bøddelen havde grebet sit Sidevaaben som han holdt i stiv Arm ud i Luften med Odden ned: Sveden skylled han ud af Porerne.

”Det er den verdammte Betler oder Vagabundus hier, der har spillet mig dette Putzement! Tag mig fluks den Schlange væk, eller jeg skal bryde din Hals!”

”Ikke for mange overilede Udtalelser eller rare Expressioner, min fromme Bøddel; det kunde let observeres fra Støvleskaftet, og Hugorme lider ikke overdreven Affekt eller Sindsbevægelse,” svared Studenten uforstyrret.

”Nej, du skal fandanmæ tale dannet ti Soren”, sa Wolle Grejersens. ”Helsen er du kaput.”

”Aa guter Mann, hvis du fjerne dette lede Kryb, saa forærer jeg dig paa staende Fod et Stykke Hampereb, som endnu aldrig nogen Mand har være hængt udi.

__ Usle Reptilie!” hvæsed han ned i Støvlen og vendte Sværodden samme vej.

”Ingen Overilelse!” sa Studenten.

”Hvad om vi forsøgte at lokke den heran med noget

383.

Honning paa et ringe Stikke Brot; men jeg har hørt, de ynder saaa vel Honning mit Brot,” foreslog Mester Peiter.

”Saa er den missel kommen paa en skidt Plads, det er saa møj vis,” skranned Wolle Grejersens. ”Jeg troed den Slags holdt saa meget mere af Jedder og Forgift.”

- Woller fortsatte med et polisk Blik til de andre: ”Jeg plejer nu at skyde dem; men den her sidder vel skidt for æ Skrald; helsen har jeg godnok Bøssen ved Haanden!”

Retfærdighedens Fuldbyrder slog afsværgeede ud i Luften.

”Hvad om vi lod Degnen læse over den” foreslog Delefogden, som omsider ogsaa var vaagnet til Bevisthed.

”Ja”, svared Wolle Grejersens, ”naar en har omgaaedes Hexe og Troldkarle saa længe som Mikkell, saa maa der vel sær noget ha hængt ved.”

”Ja, det maatte da være en meget ringe Degn, der ikke kunde slaa en Hugorm i Lytten, enten med et Fadervor eller en anden ringe Ting. Lad os nu se dine Fagter, Mikke,” drilled Delefogden.

”Aa, pas nu dig selv!” vrissed Degnen.

”Nej”, fortsatte Wolle Grejersens, ”her bliver nu ingen anden Udvej, end at bede om Godtvejr ved Soren. Han er den eneste, der har nogen Kondovitter om Skriften af dem der er herinde”.

”Jeg bliver en Krippel for Livstid,” Jamred Bødlen.

”Ja, men saa kan du glæde dig til, te din Tid bliver ikke lang,” saa Wolle Grejersen, ”Den Slags der – de gjør ekspedit Bestilling, ligesaa vel som du selv.”

Bødlen flæbte som et Barn. Det fede Randersøl løb ham i gule Tarer ned ad Kluderne.

”Vil du ikke ha Præsten?” sae pludselig Fogden deltagende.

”Aa, vil han ikke ha Fanden!” saa Wolle Grejersn.

”Ja, tho da er det da ikke alting langt til vor Far i Daugbjærg, om en skulde hente ham. Og det er jo aldrig af Vejen at være paa den rette Side.”

”Hvad Side mon du selv er paa, bitte Delefoged,” ærted Wolle sin højnæsedede Nabo.

Bødlen flæbte endnu et Par Potter Øl fra sig, mens det Ben, som Slagen omklamred bævrede som et Siv i Tordenvejr.

”Nej, det kan sgu aldrig Nytte en Kjærne. Her kunde en ha Præsten siddende til den lyse Morgen, om han

384

skulde ha alle Mester Peiters Synder skrevne op. Ogsaa lang Respit tror jeg nu ikke der komme bedre Hjælp,” sae Wolle mere og mere skadefro.

”Aa, hjælp mig, Vagabundus” flæbte Peiter endnu en Gang ud af sit rigelige Ølforbrug, mens han greb Studentes Haand med begge sine.

”Mit Navn er Søren Mørch, Studiosus, om det er mig i Taler til, sae Studenten irettesættende.

”Hjælp mig, Studicosus, Theodotus, Pjilophotus” jamred Bødlen og gjorde Mine til at kysse hans Haand.

”Ja, I faar øve Eder en Kjende i Taalmodighed. I kan for saa vidt godt bestille Eder et Krus Øl til,” svared Studenten, Lidt efter kom han tilbage med Husets ærværdige Spændebibel, som han langsomt og højtideligt satte sig til at blade i. Bødlen fæsted sine rødrandede Øjne ved ham i den største Forundring, Ogsaa de andre slutted op om den graanede Studiosus, der med sit hvide Haar og de blege magre Ansigtstræk, som blev endnu blegere i Skjæret af det spruttende Tællelys, ligned en Aabenbaring fra en højere Verden. Paa een Gang gav han sig, vendt mod Bødlen, til i Præketone at fremsige følgende Stykke af Mose Bog:

”Og Herren sagde til Moses og til Aron sigendes: Naar Pharao siger til eder sigendes: Gjører en underlig Gjerning!” – Mester Peiter havde ikke hørt mere, før han skruptued. Studenten fortsatte uforstyrrelig:” Da skal du sige til Aron: tag din Kjæp og kast for Pharai; den skal blive til en Slange. Da kom Moses og Aron til Pharao og gjorde saa, eftersomn Herren havde befalet. Og Aron kasted sin Kjæp for Pharao og for hans Tjenere og den blev tiil en Slange!” – Her slængtes Studente sin Stok ned i Gulvet foran Mester Peiters opstaaende Støvlesnuder, saa det rabled. Bødlen tuded endnu højere. Studenten fortsatte: ”Da kaldte ogsaa Pharno ad de vise Troldkarlene og disse . de ægyptiske Troldkarle – siger jeg, - gjorde det samme ved deres Besværgelse og kaste hver deres Kjæp, saa de blev til Slanger. Men Arons Kjæp opslugte deres Kjæppe. Og Phareos Hjærte forhærdede sig, at han hørte dem ikke. Og herren sagde til Moses: Pharaos Hjærte er haardt, han nægter at lade Folket fare. Gak til Pharao aarle og sig: Herren de Hebræeres

385.

Gud har sendt mig til dig og sagt: Lad mit Folk fare, at de kan tjene mig i Ørken, og se, du har ej villet høre hidindtil. Derpaa skal du vide, at jeg er Herren: se jeg slaar med Kjæppen, som jeg har i min Haand, paa Vandet, som er i Floden!” – Her langed han ligesom tilfældig Bødlen en mægtig

Singeldus over Skrotten med Kjæppen, som han havde samlet op fra Gulvet – og det skal omvendes til Blod, sluttede Studenten og lagde Bogen sammen med et Smæld. Det var den føleligste Aftensang, der længe var bleven kvædet for Bødlen. Hans vedholdne Gnutten sig viste, at den havde gjort Indtryk. Og spændt saa nu alle paa Studenten. Denne gjentog med stor Højtidelighed: ”Lader da mit Folk fare, at det kan tjene mig i Ørken!” Gaa saa ud, og løs stakkels Woldborg af hendes Red!

”Løse Woldborg!” skreg nu Mikkel Vistisen. ”Den Pulverhex! Aldrig i Evighed.”

”Ja, saa kan jeg intet udrette,” sae Sudenten.

Bødlen bad og trygled baade Degn og Delefoged; han hoppe højt paa Stolen med stive Ben og Øjne, der stod ham næsten ud af Hovedet, hver Gang Ormen slog en ny Løkke om hans Ankel.

Da ramled det pludselig i den stenpikkede Forstue. En Mand kom med stor Voldsomhed ind i Huset og rev Døren op som i en Explosion.

”Godaften, Jens!” sae Wolle Gerjersen forfippet, da han saa Jens Langkniv paa Dørærskelen.

Han var klædt i hvidt Vadmel som andre unge Bønder.

Vreden og Ophidselsen gik som ustyrlige Illinger over hans Ansigt.

Paa venstre Arm bar han et raat Ulveskind, der havde sat Blod paa hans Klæder og Haand; i den højre blinkede hans berygtede Vaaben en lang spids Kniv, der formelig hopped, da han saa Delefogden og det øvrige Selskab. Af hans Ribben, der gik voldsomt op og ned, skjønnedes det, at han havde løbet stærkt.

Fnysende, ond og vild gik han ind i Stuen mod Delefogden og sae:

”Hvad har i gjort med min Mor?”

Hans Øjne løb fra den ene til den anden. Da ingen rykked ud med Svaret, saa Kjæmpen:

386

”Ikke et Øje af nogen Slags Lige, der skal komme levende over det Dørtrin, før I har sagt mig, hvad i har gjort med min Mor!”

”Hov nu, Jens; kunde der ikke hittes nogle mindre Ord?” sae Wolle Grejersen, ”De tre der kom kjørende hertil fra Koldkur med din Mor ved Kvældnætterstide, da jeg endnu ett var kommen hjem. Din Mor sidder gerude paa Sædefjælen. Mig og Soren har snakket med dem om at faa hendes Reb løst; endnu er det godtnok ikke bleven til Alvor. Men tho det kunde jo være, te Mændene kunne lade sig besige, nu de ser, hvem der staar i Stuen.”

Jens Langkniv lod endnu en Gang sine Øjne løbe som en svidende Brand hen over dem alle. ”De vilde maaske ha en skulde prutte lidt med dem; men jeg skal Satan brænde mig tale flydende til jer, I Karle!” Med disse Ord vendte Jens sig, rasende som en ung Tyr, mod Delefogden, som den mest ansvarlige. Denne værged for sig med sit Øvrighedsskilt, men Jens blæste ad de Narrestreger. Lensmandens Navn blev stukker ud. ”Lensmanden!” fnøs Jens Langkniv ud af sine opspillede Næsebor. ”Der var lige paa Tide te den Fyr blev nævnt. Er det ikke netop Lensmanden, der har baaret sig ad som en Skjælm. Har ikke han givet Navn og Underskrift til alt det, her gaar i Svang i Dagene – hele denne lumpne Jagt paa stakkels Mennesker, er er meere uskyldige end nyfødte Børn i det de anklages for.

At sidde paa sit Slot langt bag om det hele og fælde Dom paa Dom over Værgeløse Kvinder som min Mor og hendes Lige – er det den Slags Sager, kongen holder Lensmand for – føj for den Slemme!

Naturligvis har han faaet god Hjælp af den Skumpi, der sidder og skuler derhenne paa Bænkenden,” Her vendte han sig brat mod Mikkel Vistisen. ”Giv bare Tid, Mikkel, Vo to skal tales ved under fire Øjne inden altfor længe!” Degnen skød sig som en klæbrig Skygge længere ind i Krogen for Jenses lynende Blik. Aldrig saa snart havde Jens drejet Siden til ham, før han søgte at humre sig ud af Døren. Men Jens var mere end almindelig godt forsynet med Øjne, han forstod straks Mikkels Hensigt; i et Nu havde han revet sin Kniv fra Stroppen og i et hvislende Kast sused den ind i Bjælken over Degnens

387.

forbløffede Hoved ikke tre Tommer fra hans praiende Huekvast.

”Du vil vel ikke gjøre mig og dig selv den Tjeneste at blive paa den Plads, du har, indtil jeg giver dig en anden” sae Jens, mens han som ved en Edderkops Traad atter drog sin Kniv til sig. Det hele skete som i et Lyn. Staal blinkede, Stal rasled – saa blev der stille som i en Bagerovn. Bødlen sad saa ræd, at det stod blankt under ham. Studenten vimsede om som en syg Rotte. Wolle Grejersens saa med et betydningsfuldt Nik hen til Degnen, som vilde han sige: ”Nu har du sgu faaet fremmede i dit Haar. Du maa helst holde dig i Rumme. Mikkell, saa længe Sagerne staar i den Pris.”

Jens havde atter vendt sig mod Delefogden. ”Hvorfor har I bundet min Mor – som et Kreatur, sig mig det”

”Jeg har den Ordre fra Lensmanden, te jeg skal bringe hende død eller levendes. Og hun sparkede og kratted saadan om sig, te hun ett var til at komme nær til, svared Delefogden.

”Og saa har tre store Karlfolk kastet sig over en gammel Kone. I har noget at gjøre jer til af! Kneblet hende har I vel oven I Kjøbet?”

”Ja hvad, hun tog jo paa og skræbte, saa det kunde høres Mile hen; den Skralen kunde en da ikke ha at høre paa den hele Vej.”

”Og hvor vil i nu hen med hende?”

”Jeg har Ordre til at føre hende til Rosborg; der vil saa en af Lensmandens Folk momme og sige, hvad der mere skal foretages i Sagen.”

”Og Bødlen, der fordrukne Svin, han har givet Møde. Hans Redskaber venter ham herude i Vognen. Jo, det er lagt nydeligt til Rette hver Krumme. Og min Mor, aa, Gud naade hende. Hun skal altsaa pines! Skal grattes under de forbandede Hænder der” – peger paa Bødlens hængende Klo – ”hendes gamle, gigtsvage Lemmer skal rives af Led paa hans djævelske Maskiner, hendes Fingre og Haandled skal rækkes og brækkes af hans Tænger og Tommeskruer – derfor er det, I har bundet hende”

”ja, hvad, Konen skal forhøres,” sae Delefogden.

”Ja, pinlig forhøres” raabte Jens. ”Siger hun nej,

388.

skal hun bare pines mere: siger hun jam skal hun brændes”

Hus skal behandles efter Lo-ven” sae Delefogden og skød sin Bug ind over Bordskiven mod den ophidsede Jens Langkniv.

”Og der har du mit Svar til Loven og de Sataner, som pynter dje Søilehed med den” Med disse Ord planted Jens sin Kniv i Dlefogdens Vom, saa hans Tænder gnisled sammen et Par Kværnsten. I en sort Blodstrøm segne Fogden ned mod Bænken.

”Ih Gudfaarebewaars, Jens, hvad der det du har faaet din Haand til” raabte Wolle Grejersens.

”Nu ingen Snak om det. Jeg har gjort gjort, hvad jeg maaatte gjør. Naar Loven er saadan, te den kan ta fra os det bedste, vi ejer, saa - -

Naa, jeg ved vel, hvad de vil følge. Aa lad mig faa min Mor herind, lige et Øjeblik.

Mikke fik Tid til at undrende, men han har ikke set Jens Langkniv for sidste Gang”

Under de sidste voldsomme Scener havde Mikkell Vistisen og Bødlen begge vogtet paa en Lejlighed til at smutte bort. Bødlen havde Angsten fra to Sider, først fra Hugormen i Støvlen saa fra den unge Knivsvinger, der fyldte Stuen med Utryghed. Overfor Ormen var Bødlen gaaet over til Angreb af Frygt for, at den fra Støvlen skulde besætte hans Benklæder. Til Trods for hans Voms uhyre Omfang gav han sig til at trække Støvlen af; det lykkedes ham over Forventning; da det dræbende Stød rettedes mod Delefogden, havde Mester Peiter badet i Sved allerede faaet Støvlen ud over Sokken. Jens Langkniv kunde ikke faa sit Vaaben til sig, før Degnen vinkled sig ud af Gangdøren; Mester Peiter tog den afkrængede Støvle i Haanden og humped lige saa gesvindt Bagdørsvejen. Jens tvivle ikke om, at de snart vilde vende mandstærke tilbage.

Imidlertid havde Wolle Grejersen og Studenten overskaaret gamle Woldborgs Baand og fjernet Kneblen af hendes blodige Mund nu kom de dajende med hende ind over Tærskelen, Studenten gik foran med en Lygte, mens Wolle Grejersen gik bagefter og støtted hendes Ryg.
Jens mødte Moderen i Døren og hjalp hende følelses-

389.

løse og tunge Ben over det høje Dørtræ. Hun var en lille vesen Kone at se til, Hvergarnskjole, sorte Sokker, sort Hovedklæde.

”Aa – e – ha ha - - Nej – De bandt mig da saa haardt de – Mennesker”

”Aa Mor, sig hellere: de Dyrer”

”Tho jeg kan eet skimm nogen Ting; mine sølle Ben. De knøgalt mig rent ned. Aae, ha, - Kund ikke en - - - række mig en Taar Vand.”

De pusled om hende. Jens trilled Moderens iskolde Hænder og Fødder i sine Hænder for at faa dem til Krylt, saadan som hun de hundrede Gange havde varmet hans Hænder som Barn. De gamle begyndte at tø lidt op og blive meddelssom; hun vendte stadig tilbage til dewt brutale Overfald. ”Iih hvor blev de tre Mennesker der gjorde mig alt det Onde?” Hendes Blik gjorde ei Flak over Stuen og mødte Delefogdens blodige og sammensunkne Skikkelse. Med en frygtelig Anelse fæsted hun sine Øjne paa Sønnen: ”Aa – e! Jens! Jens!” Og mens hun bøjed sig forover og rokked hid og did i Hulken, sae hun: ”Saa er det forbu med os – begge to”

”Aae, Mor jeg kunde ikke holde min Haand tilbage, da jeg hørte, hvad de havde gjort dog og mere havde i Siden at gjøre.”

”Da er du jo da uskyldig, Mor, i hver Kjærne, de anklager dig for? Et de ikke?”

”Jow, det kalder jeg Gud den almægtige til Vidne paa; men det var de andre ogsaa; hver eneste een; men hvordan gik dt dem? Men tænk nu ikke for meget paa mig, min Dreng. Nu er det dig, der vil blive hadet. Kom endelig snart herfra!”

”Og der skal en staa med alle de Kræfter, saa en yt, en kunde grutte al Ting, og skal saa snige sig fra det hele – snige sig fra min egen sølle Mor, naar alt ondt vil ind paa dig!”

”Snak nu ikke om det, Jens, men find til Døren, mens Tid er. Heden kjender du.
Sonder ud, sønder ud – der er jævnhen store Skove

390

at hæle sig i. Men vil du endelig hjælpe din gamle Mor endnu en Gang saa - - - Maa jeg hviske til dig, Jens” Han bøjed sit Øre ned mod hendes mishandlede Mund, hun slog sine magre Arme om hans brune Hals. Hendes Aande fyldte han Øre med Kogen: ”Har du ikke en strikke ved dig? Saa søger jeg selv for Resten” Jens forstod hende, gjennemsøgte sine Lommer og laae hemmeligt noget i hendes gamle Haand.

Som Jens Langkniv gik ud af Moderens Favn styrted Laura ind fra Frammerset. *)

”Og du er hen, Jens – og paa den Maade!”

”Maaden har jeg ikke selv valgt; heller var der nogen at vælge imellem.” – Nu kom den gamle Studiosus til Døren; han havde længe gaet og holdt Udkig. ”Nu vil jeg raade dig til at vælge en anden Plads Jens, mens Tid er; jeg hører Larm og Hestetrav hen ad Dojsen til; det er nok Mikkell, der har været i Daugbjærg efter Forstærkning.”

”Vil du ta med Mig Laura, nu straks” spurgte han aandeløs.

”Ja men, du er jo - - Er det da ikke dig, der - - - ” Laura saa med rædselsslagne Øjne hen mod den dræbte Delefoged.

”Jo; du har Ret. Det er mig, de er Moder, og det er min Mor, som er mistænkt for at være Hex, hvor længe det saa bliver ved Mistanken! Tag du dig endelig i Vare! – Min arme Mor” Han strøg hende

endnu en Gang over den rynkede Kind. ”Farvel - - - Tilgiv mig!” Han stod et kort Nu i Døren, hvor hans Blik laa tungt paa Laura.

Da hørtes der fjern Hundeglam. Han dukked sig under Karmen og lod Døren falde i efter sig. I det samme raabte Laura: ”Jens, Jens! Jeg vil godt”

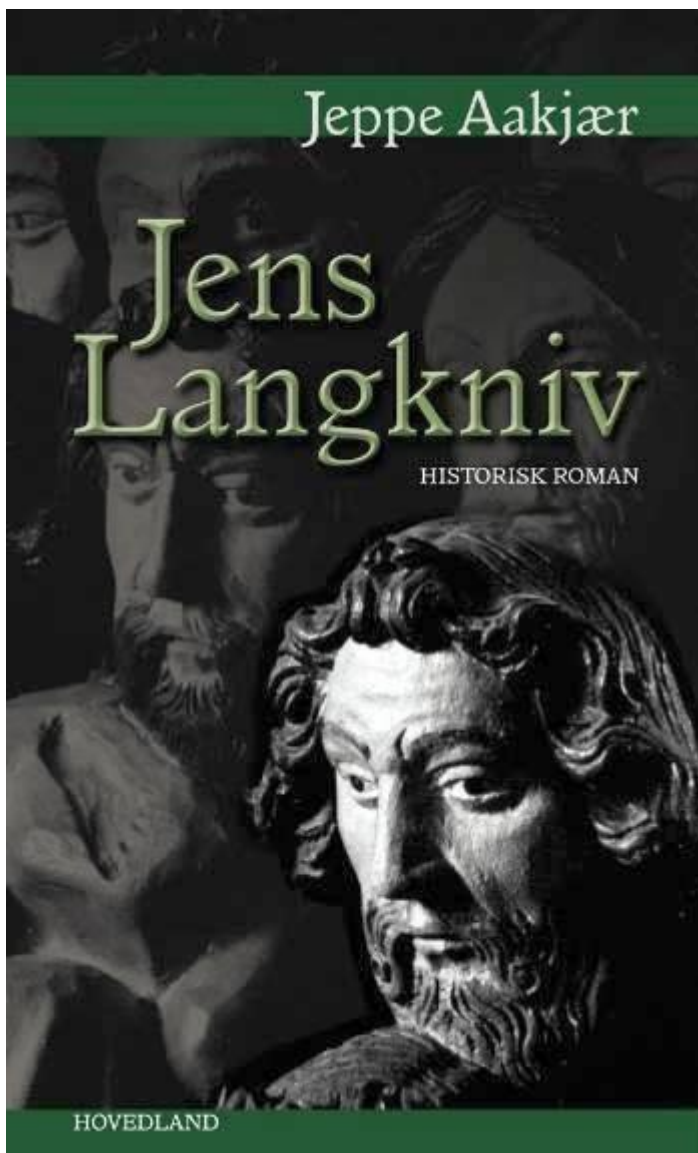
Men Wolle Grejersen greb hende fast om Amen: Aa tænk dig vel om, Laura, før du kyler dig ind i dette her!”

Laura gik hulkende tilbage mod Framerset.

Alheden blev samme Nat gjenomsøgt med Heste og Lænkehunde lige til Morgenstunden. Jens Langknivs Spor var der ingen, der fandt. - Hen mod Solopgang kørte Mikke Vistisen gamle Woldborg over Heden til Rosborgs Fangehul.

**) den forreste del af stuehuset i gldgs. bondegaarde, der brugtes til køkken og bryggers*

Jens Langknivs videre færd kan læses i denne spændende bog.

[Læs hele romanen klik her for køb.](#)